

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان تهران
مدیرکل

اقتصاد مقاومتی در سایه وحدت ملی و امنیت ملی

شماره: ۷۸۱۹۳۸۵
تاریخ: ۱۴۰۵/۰۳/۰۴
پیوست: دارد
فوریت: عادی

رئیس محترم اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی تهران

رئیس محترم خانه صنعت، معدن و تجارت تهران

رئیس محترم اتاق اصناف تهران

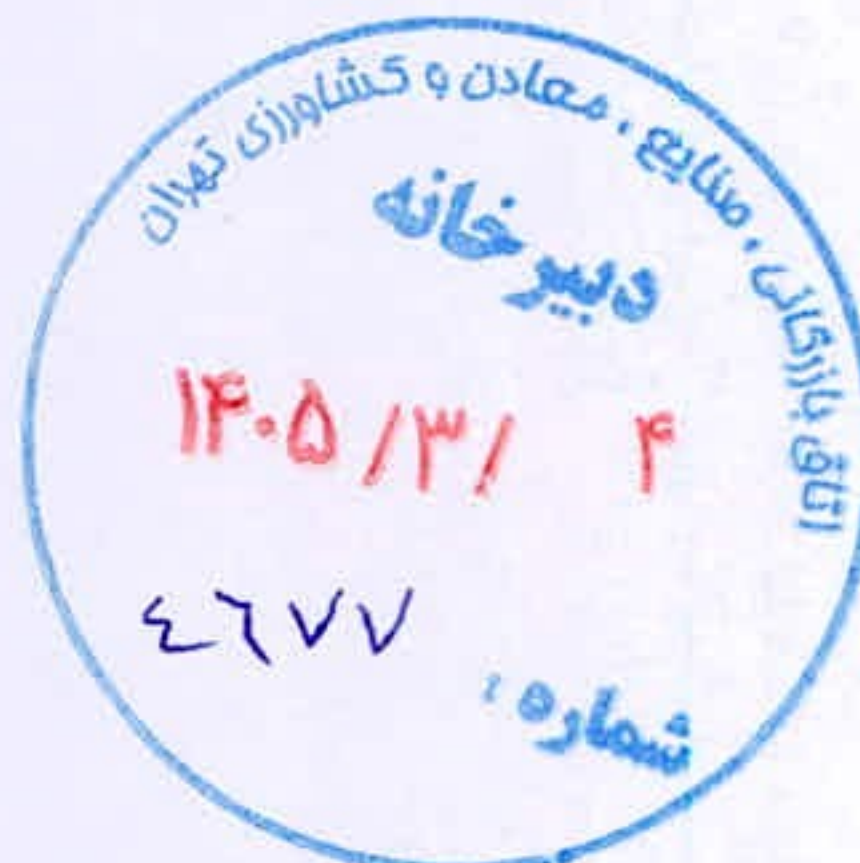
موضوع: اطلاع رسانی پروتکل و دستورالعمل های مرتبط با مقابله با شرایط بحران و جنگ

با سلام و احترام؛

به پیوست تصویر نامه شماره ۷۷۷۵۶۵۴ مورخ ۱۴۰۵/۰۲/۲۹ معاونت محترم برنامه ریزی و توسعه محیط کسب و کار وزارت متبوع در خصوص اطلاع رسانی پروتکل و دستورالعمل های مرتبط با مقابله با شرایط بحران و جنگ جهت استحضار و اطلاع رسانی به انجمن های تابعه حضورتان ارسال می گردد.

محمود سیجانی
نماینده

از طرف

بسم الله الرحمن الرحيم

حضرت امام خمینی (ره): «رعایت اصول ایمنی و حفاظت از مراکز و صنایع و ایجاد پناهگاه‌های جمعی برای مردم و کارگران که این اختصاص به زمان جنگ ندارد بلکه طریقه احتیاط در شرایطی است.»

مقام معظم رهبری و فرمانده کل قوا (مد الله العالی):

«حرملتی هم که به فکر دفاع از خود نباشد و خود را آماده نکند در واقع زنده نیست، حرملتی هم که اهمیت دفاع را درک نکند به یک معنا زنده نیست، ما نمی‌توانیم چشم و قدرت تحلیل داشته باشیم توطئه عمیق عداوت‌آمیز استکبار علیه اسلام و انقلاب و نظام اسلامی را بینیم در عین حال به فکر دفاع نباشیم خدا آن روز را نیابد که این ملت و برگزیدگانش از تهاجم عودانه خاست‌آمیز استکبار جهانی و در رأس آنها آمریکا دچار غفلت بشود.»

«کارگروه (کمیته) دانی پدافند غیرعامل کشور به ریاست رئیس ستاد کل نیروهای مسلح بالاترین مرجع تصمیم‌گیری در حوزه پدافند غیرعامل کشور است که تصمیمات آن با ابلاغ رئیس کارگروه مزبور، برای همه دستگاه‌های لشکری، کشوری، بخش دولتی و عمومی غیردولتی لازم الاجراست.» قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور (۱۳۸۲/۰۶/۱۳)

تصویب‌نامه

«با صلوات بر محمد و آل محمد و احترام»

وزارت کشور - وزارت راه و شهرسازی

فرماندهی کل انتظامی جمهوری اسلامی ایران - سازمان پدافند غیرعامل کشور

استانداری‌ها و شهرداری‌های سراسر کشور

به استناد تبصره ۱ قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور - مصوب مجلس شورای اسلامی - نود و هفتمین جلسه کارگروه دائمی پدافند غیرعامل کشور در تاریخ ۱۴۰۴/۰۵/۰۷ تشکیل گردید و در اجرای ماده ۷ اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور - مصوب مقام معظم رهبری (مدظله العالی) - پیشنهاد این سازمان در موضوع پناهگاه‌های شهری، اسکان موقت و اضطراری را بررسی و به شرح زیر تصویب نمود:

دستورالعمل پدافند غیرعامل پناهگاه‌های شهری، اسکان موقت و اضطراری

(شهید سرتیپ پاسدار مهندس حسن شاطری)

مقدمه

مردم (نیروی انسانی) با ارزش‌ترین سرمایه و اصلی‌ترین مؤلفه اقتدار هر کشوری محسوب می‌شوند که صیانت و حفاظت از جان و مال آنها از اصول اولیه و اهداف اصلی نظام پدافند غیرعامل است و پناهگاه‌های شهری (عمومی و اختصاصی) به عنوان یکی از ارکان اصلی دفاع غیرنظامی، نقش تعیین‌کننده‌ای در حفظ جان شهروندان، کاهش تلفات انسانی، تقویت روحیه مقاومت مردمی و تداوم خدمات عمومی ایفا می‌کنند. پناهگاه‌ها علاوه بر نقش حفاظتی، در بسیاری موارد به پایگاه‌های امداد، مراکز فرماندهی موقت، یا محل اسکان اضطراری برای جمعیت آسیب‌دیده تبدیل

می‌شوند. احداث پناهگاه‌های شهری، نه تنها یک اقدام پیشگیرانه، بلکه بخشی از الزامات برنامه‌ریزی شهری، امنیت ملی و پایداری اجتماعی است.

ماده ۱- تعاریف و اختصارات

- (۱) سازمان: سازمان پدافند غیرعامل کشور
 - (۲) کمیته دائمی: کارگروه (کمیته) دائمی پدافند غیرعامل کشور
 - (۳) بحران ناشی از جنگ: پیامدهای جدی ناشی از وقوع مخاطره نظامی یا تهدید از طرف دشمن در بخش غیرنظامی و در حوزه‌های زیستی، سایبری، شیمیایی، پرتوی، تروریستی، نظامی و یا ترکیبی است که منجر به خسارات و اثرات منفی گسترده انسانی و زیرساخت‌ها می‌شود.
 - (۴) مخاطره نظامی: به هر نوع تهدید، پیامد، حادثه یا اقدام با منشاء پیدایش از طرف دشمن در حوزه‌های زیستی، سایبری، شیمیایی، پرتوی، تروریستی، نظامی و یا ترکیبی از آنها که با هدف ضربه‌زدن به منافع ملی باشد، اطلاق می‌گردد.
 - (۵) تهدید: هر عنصر یا وضعیتی که پیش شرط وقوع یک حادثه یا رویداد ناگوار باشد و موجودیت منافع، امنیت ملی و یا ارزش‌های حیاتی کشور را به خطر اندازد، تهدید محسوب می‌گردد.
 - (۶) پناهگاه: مکانی است که بخاطر طراحی تخصصی و کاربری خاص درمقابل انواع تسلیحات، نسبت به ساختمان‌های متعارف از درجه حفاظت به مراتب بالاتری برخوردار باشد و امنیت جانی و روانی بیشتری را برای افراد فراهم نماید.
- (مبحث ۲۱ مقررات ملی ساختمان)

پناهگاه‌ها با توجه به درجه حفاظت، نحوه عملکرد، مکان استقرار و مدت اقامت در انواع زیر درجه‌بندی می‌شوند:

- پناهگاه درجه ۱: به پناهگاهی اطلاق می‌شود که در مقابل اثرات مختلف سلاح‌ها، اصابت موج و ترکش سلاح‌های متعارف، حرارت و تشعشع سلاح‌های اتمی با توجه به قدرت سلاح و فاصله نقطه انفجار مقاومت کافی داشته و در برابر سلاح‌های نامتعارف مقاومت می‌نماید.

- پناهگاه درجه ۲: به پناهگاهی اطلاق می‌شود که در مقابل اثرات مختلف سلاح‌های متعارف مقاوم بوده و می‌تواند جان انسان را از آسیب‌های احتمالی حفظ نماید.

- پناهگاه درجه ۳: به پناهگاهی اطلاق می‌شود که در برابر تسلیحات متعارف (مانند انواع پرتابه‌ها) آسیب‌پذیری کمی داشته و به‌صورت پناهگاه‌های چندمنظوره طراحی و ساخته می‌شوند، این پناهگاه‌ها معمولاً در ساختمان‌های با کاربری عمومی نظیر بیمارستان، مدارس، مساجد، مراکز ورزشی و پارکینگ‌های طبقاتی به‌صورت چندمنظوره طراحی می‌شوند.

- پناهگاه درجه ۴: به پناهگاهی یا جان‌پناهی اطلاق می‌شود که در برابر موج انفجار و ترکش در انفجارهای مجاورتی می‌تواند جان انسان را از آسیب‌های احتمالی حفظ نماید.

(برای جزئیات فنی و سایر ملاحظات تخصصی در مورد پناهگاه‌ها به پیوست فنی پناهگاه‌ها، مراجعه شود.)

(۷) پناهگاه شهری (عمومی و اختصاصی): به سازه‌ای مستحکم و ایمن اطلاق می‌شود که در برابر تهدیدات نظامی نظیر بمباران هوایی، حملات موشکی، حملات شیمیایی یا بیولوژیکی و سایر تهدیدات جنگی، حفاظت فیزیکی از افراد و گاه تجهیزات حیاتی را فراهم می‌آورد. این پناهگاه‌ها ممکن است دائمی (از پیش ساخته شده) یا موقتی (در زمان بحران آماده‌سازی شده) باشند.

الف) پناهگاه شهری عمومی: به سازه‌ای ایمن و مقاوم اطلاق می‌شود که برای زمان بحران ناشی از جنگ طراحی و احداث شده است. این نوع پناهگاه‌ها معمولاً در مناطق پرتردد شهری، محله‌های مسکونی، مراکز خدمات عمومی، ساخته می‌شوند تا دسترسی سریع و آسان برای بیشترین تعداد از افراد فراهم نماید و در انواع زیر ساخته می‌شود:

- **زیرزمینی (سازه‌های دفنی):** در عمق زمین ساخته می‌شوند و بهترین حفاظت در برابر حملات مستقیم را دارند؛ مانند پناهگاه‌های ایستگاه‌های قطار شهری (مترو) یا تونل‌های حمل‌ونقل عمومی شهری.

- **نیمه دفنی:** بخشی از سازه در زیرزمین و بخشی در سطح زمین قرار دارد؛ مانند پارکینگ‌های طبقاتی یا پناهگاه‌های مستقر در مجتمع‌های تجاری بزرگ و ساختمان‌های بلندمرتبه.

ب) پناهگاه خصوصی: به فضای ایمن و مستحکمی اطلاق می‌شود که در داخل یا مجاورت ساختمان‌های مسکونی، تجاری یا صنعتی ساخته می‌شود و مالکیت و استفاده از آن در اختیار افراد یک ساختمان، مجتمع مسکونی یا سازمان و نهاد خاصی قرار دارد. این پناهگاه‌ها معمولاً برای حفاظت ساکنین یا کارکنان یک مجموعه خاص در شرایط بحرانی ناشی از جنگ طراحی می‌شوند. انواع پناهگاه شهری خصوصی عبارتند از:

- **مسکونی:** در زیرزمین، پارکینگ یا فضای تقویت‌شده خانه‌های ویلایی یا آپارتمانی.

- **تجاری یا اداری:** بخشی از طبقات زیرین ساختمان، یا اتاقی عایق (ایزوله) و مقاوم‌سازی شده است.

- **مراکز زیرساختی و واحدهای صنعتی:** بخشی از مراکز زیرساختی که در طراحی اولیه پیش‌بینی و نسبت به سایر بخش‌های زیرساخت یا واحد صنعتی از مقاومت و استحکام بالاتری برخوردار است.

۸) **اسکان اضطراری:** فرآیند استقرار جمعیت واجد ملزومات و تسهیلات اولیه زندگی است که از لحظات اولیه پس از سانحه شروع و تا مدتی (بنا به تشخیص) بعد از حادثه ادامه دارد و بطور معمول با استفاده از چادر و یا بهره‌مندی از فضاهای عمومی از جمله مدارس، مساجد، حسینیه‌ها، سالن‌ها، ورزشگاه‌ها و مانند آن تأمین می‌گردد.

۹) **اسکان موقت:** بخشی از فرآیند اسکان جمعیت است که با توجه به تداوم اثرات حادثه و عدم امکان ادامه زندگی در سرپناه اضطراری و همچنین آماده نبودن اسکان دائم نسبت به تأمین آن اقدام می‌گردد.

۱۰) **اردوگاه اسکان:** به مکان، فضا یا منطقه‌ای امن که برای اسکان (موقت یا اضطراری) جمعیت در آن با ابزارهایی مانند چادر یا کانکس تجهیز شده است، اردوگاه اسکان گفته می‌شود. مدیریت اردوگاه اسکان در شرایط بحران ناشی از جنگ توسط (فرمانداری/شهرداری/هلال احمر) تعیین می‌شود.

۱۱) **شرایط اضطراری:** وضعیتی است که در پی وقوع تهدید یا مخاطره و قریب‌الوقوع بودن یا بعد از وقوع آن ایجاد می‌شود و نیاز به اقدامات فوق‌العاده برای پاسخ دارد.

۱۲) **آمادگی:** مجموعه تدابیر و اقداماتی است که ظرفیت جامعه و دستگاه‌های مسئول را برای پاسخ مؤثر به حوادث و سوانح افزایش می‌دهد بطوری که خسارات انسانی و مادی ناشی از آن را به حداقل می‌رساند.

۱۳) **مجتمع مسکونی:** مجموعه‌ای از آپارتمان‌ها یا خانه‌های ویلایی که در یک بلوک یا محوطه مشخص، معین و محصور گردیده باشند. بناها یا ساختمان‌هایی که در خارج از محدوده معین و محصور قرار دارند، ولی دارای حداقل چهار واحد مسکونی می‌باشند نیز مجتمع مسکونی قلمداد می‌شوند. (سامانه‌ای واحد متشکل از دو یا چند ساختمان در یک محوطه) (آیین نامه اجرایی بند (پ) ماده (۱۰۸) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۹۷، ۱۴۰۰)

۱۴) مدیر مجتمع مسکونی: شخصی است که مطابق با مواد ۵ تا ۱۳ آیین نامه اجرایی قانون تملک آپارتمان‌ها، انتخاب می‌شود و در چارچوب مواد ۱۴ تا ۲۲ آیین نامه مذکور، دارای اختیارات، وظایف و مسئولیت‌هایی از جمله؛ حفظ و اداره ساختمان است و بموجب این دستورالعمل، در انجام امور مرتبط با مدیریت بحران و پدافند غیرعامل مجتمع، همکاری دارد و مراتب را به دستگاه‌های اجرایی مسئول گزارش می‌دهد.

۱۵) دستگاه اجرایی: کلیه دستگاه‌های موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری و همه دستگاه‌ها و واحدهای مذکور در ماده ۲۹ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.

ماده ۲- مبانی استنادی

- ۱) رهنمودها، منویات و تدابیر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)
- ۲) سیاست‌های کلی نظام در موضوع پدافند غیرعامل ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) ۱۳۸۹/۱۱/۲۹
- ۳) قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور- مصوب مجلس شورای اسلامی ۱۴۰۲
- ۴) اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور - مصوب مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) ۱۴۰۳
- ۵) قانون احکام دائمی برنامه توسعه کشور- ماده ۵۸
- ۶) مصوبات کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور (سند راهبردی پدافند غیرعامل شهری، نظام عملیاتی پدافند مردم محور)
- ۷) مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری ۱۳۹۶ در موضوع ضوابط پدافند غیرعامل در طرح‌های توسعه و عمران شهری
- ۸) مبحث ۲۱ مقررات ملی ساختمان
- ۹) قانون تملک آپارتمان‌ها و آیین‌نامه اجرایی آن

ماده ۳- قلمرو سند

- ۱) این دستورالعمل برای کلیه دستگاه‌های اجرایی لشکری و کشوری، بخش‌های دولتی و عمومی غیردولتی لازم‌الاجراست.
- ۲) تمشیت و راهبری اجرای این دستورالعمل در نیروهای مسلح (با رعایت مفاد این مصوبه) از طریق شورای راهبردی پدافند غیرعامل نیروهای مسلح انجام می‌شود.
- ۳) اعتبار این سند، ده سال می‌باشد که در صورت لزوم به منظور حفظ روزآمدی، کارآمدی و اثربخشی در مقاطع زمانی سه‌ساله مورد بازنگری قرار می‌گیرد.

ماده ۴- هدف

سیانت و حفاظت از مردم، سرمایه‌های انسانی و جمعیت کشور در شرایط اضطراری بحران ناشی از جنگ و کاهش تلفات انسانی در برابر تهدیدات و حملات نظامی دشمن بوسیله جابجایی مردم و ساخت پناهگاه‌ها و فضاهای امن چند منظوره و اسکان موقت و اضطراری.

ماده ۵- منظور

- ۱) تدوین ضوابط چگونگی بهره‌برداری و استقرار در پناهگاه‌ها و فضای امن شهری (عمومی و اختصاصی)،
- ۲) ارتقاء آمادگی سامانه‌های فضای امدادی امن، تخلیه و اسکان اضطراری، انتقال و اداره جمعیت و فضاهای پناهگاهی و مراکز امن چند منظوره شهرها در شرایط خاص،
- ۳) سازماندهی و ساماندهی مراکز موجود دارای قابلیت پناهگاه و اسکان موقت،
- ۴) آرامش بخشی و ارتقاء امنیت روانی مردم در شرایط اضطراری ناشی از جنگ،
- ۵) تعیین نقش‌ها و تکالیف دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط در موضوع پناهگاه‌ها و اسکان موقت و اضطراری مردم،
- ۶) سازماندهی، آموزش، تمرین، رزمایش و ارتقاء آمادگی جامعه در شرایط اضطراری ناشی از جنگ،

- ۷) ارتقاء تاب آوری و تداوم و استمرار کارکردهای ضروری شهری در بحران ناشی از جنگ،
۸) استمرار عملکرد مراکز حیاتی مانند بیمارستان‌ها، مراکز فرماندهی، زیرساخت‌های کلیدی.

ماده ۶- تهدیدات

تهدیدات پایه مفروض در این سند عبارتند از:

- ۱) حمله نظامی به مراکز جمعیتی شهری و زیرساخت‌های حیاتی، حساس و مهم کشور،
۲) حملات هوایی، موشکی به به سکونتگاه‌ها، گروه‌های جمعیتی و و سایر مراکز صنعتی، تولیدی و خدماتی کشور،
۳) حملات پهپادی و ریزپرنده به مناطق مسکونی و شهری،
۴) حملات ترکیبی دشمن شامل حملات نظامی، مردم محور، سایبری، شناختی، رسانه‌ای و مانند آن،
۵) اقدامات تروریستی و ضد امنیتی با استفاده از اقلام و ابزار و تجهیزاتی از قبیل مواد انفجاری.

ماده ۷- وضعیت‌های عملیاتی

وضعیت‌های عملیاتی در برابر تهاجمات نظامی دشمن عبارت است از: وضعیت سفید، زرد و قرمز.
ویژگی‌ها، شرایط و اقدامات کلی مربوط به هر وضعیت در دستورالعمل آماده‌باش دستگاه‌های بخش کشوری در برابر تهدیدات نظامی دشمن مصوبه شماره ۱۶۰/۱/۳۰۸۱ مورخ ۱۴۰۳/۱۱/۲۸ و دستورالعمل‌های پدافند هوایی مندرج است. آحاد مردم اعم از شهروندان و کارکنان دستگاه‌های اجرایی و سایر بخش‌های غیردولتی، به‌منظور حفظ جان خود، به محض دریافت اعلام وضعیت زرد یا قرمز از رسانه ملی (شبکه‌های ملی و مراکز استانی و محلی رادیو و تلویزیون و شبکه‌های اجتماعی و سکوها مرتب با سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران) و سایر ابزار و تجهیزات دارای ظرفیت هشداردهی رسمی و معتبر که در عرصه مدیریت پدافند غیرعامل کشور قابل استفاده هستند از قبیل: اپراتورهای تلفن‌های همراه، بلندگوهای عمومی، سکوها مجازی و شبکه‌های اجتماعی و سامانه‌های برخط اختصاصی دستگاه‌های اجرایی، نسبت به استقرار در نزدیک‌ترین پناهگاه موجود تا زمان اعلام وضعیت سفید اقدام نمایند.

ماده ۸- تدابیر اجرایی

به منظور هدایت، سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت عملیاتی توسعه و آمادگی مراکز اسکان و پناهگاهی کشور «ستاد مرکزی اسکان و پناهگاه‌های کشور» با عضویت اشخاص زیر تشکیل می‌شود:

۱- سازمان پدافند غیرعامل کشور (رئیس ستاد)،	۶- سازمان مدیریت بحران کشور،
۲- وزارت کشور (دبیر ستاد)،	۷- سازمان ملی زمین و مسکن،
۳- وزارت راه و شهرسازی،	۸- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی،
۴- شهردار تهران،	۹- سازمان امور شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور،
۵- سازمان برنامه بودجه کشور،	۱۰- معاونت مهندسی ستاد کل نیروهای مسلح،

وظایف ستاد مرکزی اسکان و پناهگاه‌های کشور عبارت است از:

- ۱- سیاستگذاری و برنامه ریزی، هدایت عملیاتی توسعه فضاهای امن شهری اعم از پناهگاه‌ها، مراکز اسکان و سایر،
۲- تعیین پهنه‌بندی عملیاتی و تعیین اولویت‌های اجرایی در سطح کشور،
۳- تعیین الگوهای کلی ساخت پناهگاه‌ها و فضاهای امن و اسکان اضطراری و موقت،

- ۴- راهبری و نظارت و هدایت برنامه‌های عملیاتی و اجرایی بر تأمین پناهگاه‌های مراکز جمعیتی متراکم،
- ۵- هدایت و راهبری توسعه و احداث پناهگاه‌های پیش‌ساخته و سیار،
- ۶- تصویب الگوهای سریع‌الاحداث و امن پناهگاهی شهری (عمومی و خصوصی)،
- ۷- چند منظوره‌سازی طرح‌های زیربنایی عمومی دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی در قالب کاربری پناهگاه، مراکز اسکان موقت و فضاهای امن شهری برای شرایط اضطراری ناشی از جنگ،
- ۸- گزارش نوبه‌ای از وضعیت پناهگاه‌ها، فضاهای امن و مراکز اسکان اضطراری و موقت شهری در سطح کشور به کمیته دائمی و ریاست جمهوری.

در سطح عملیاتی «ستاد اسکان و آمادگی پناهگاه‌ها» به ریاست استاندار/فرماندار/شهردار/بخشدار به منظور حصول اطمینان از اجرای الزامات پناهگاه‌ها، فضاهای امن شهری و مراکز اسکان موقت در سراسر کشور و برنامه‌ریزی اجرایی و تعیین تکلیف و نحوه استفاده از فضاهای امن و پناهگاهی در دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی مانند مراکز بزرگ تجاری و مجتمع‌های مسکونی، تشکیل می‌گردد. روسای دستگاه‌ها و واحدهای اجرایی در سطوح ملی، استانی، شهرستانی و محلی مکلف هستند تکالیف مقرر در این دستورالعمل و آنچه در چارچوب آن، مورد تأکید روسای ستادهای مذکور است را به موقع اجرا و نتایج آن را به‌صورت نوبه‌ای به سازمان گزارش نمایند.

ماده ۹- سیاست‌های اجرایی / راهکارها / راهبردهای عملیاتی

- ۱) اجرای دستورالعمل با اولویت مراکز جمعیتی کلانشهر تهران و شهرهای بزرگ بر اساس برنامه اجرایی ابلاغ شده توسط سازمان پدافند غیرعامل کشور،
- ۲) توسعه، سازماندهی و آماده‌سازی پناهگاه‌ها، فضاهای نسبتاً امن اسکان موقت و اضطراری و سایر ساختارهای امدادی- پشتیبانی شهری به‌صورت محله محور از طریق:
 - ساماندهی مراکز اسکان اضطراری و امن پناهگاهی در قالب یک ساختار منسجم، روزآمد با رویکرد چندمنظورگی در شهرداری‌ها،
 - استفاده چند منظوره از فضاهای تفریحی، آموزشی و اردوگاهی جهت اسکان موقت،
 - احیاء و اقتصادی‌سازی مراکز اسکان موقت و اضطراری و پناهگاه‌ها،
 - تمرین و رزمایش‌های نوبه‌ای سالانه برای ارتقاء آمادگی و روزآمدی آنها با آموزش و سازماندهی محله‌محور،
 - تأمین تجهیزات لازم مانند آب آشامیدنی، غذا، ارتباطات، سیستم‌های روشنایی و تهویه هوا، سرویس‌های بهداشتی و نظافتی و سایر.
- ۳) توسعه، نهادینه‌سازی و پیاده‌سازی الزامات و ملاحظات پناهگاه‌های شهری (عمومی و اختصاصی) در طرح‌های توسعه و عمران شهری و روستایی و شهرهای جدید با رویکرد چند منظورگی عملکردها و روزآمدسازی دانش ظرفیت‌های تخصصی در این حوزه برای مشاورین حقیقی و حقوقی متناسب با فناوری‌های روز از طریق:
 - تدوین و به‌روز رسانی قوانین و مقررات، استانداردها و دستورالعمل‌های فنی مربوط به انواع پناهگاه‌های عمومی و اختصاصی با درجه بندی‌های ۴گانه،
 - آموزش ظرفیت شرکت‌های مهندسی مشاور طرح‌ها و پروژه‌های ساختمانی شهری به طراحی و ساخت فضاهای پناهگاهی در طرح‌ها و پروژه‌های جدید،

- ترویج استفاده از پناهگاه‌های پیش‌ساخته و سیار به‌صورت موقتی در شرایط بحران ناشی از جنگ در مراکز با تراکم جمعیتی بالا،
- سازماندهی بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود و دارای قابلیت استفاده به عنوان پناهگاه و فضاهای اسکان موقت و اضطراری در دستگاه‌های اجرایی دولتی و بخش‌های غیردولتی و خصوصی،
- ۴) تاکید بر اجرایی شدن تکالیف پناهگاهی مندرج در مبحث ۲۱ مقررات ملی ساختمان و الزامی کردن اجرای آن در کلیه زیرساخت‌های جدید.

ماده ۱۰- وظایف دستگاه‌های اجرایی

الف) سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها/شهرداری‌های کل کشور موظف به اجرای اقدامات زیر هستند:

- تشکیل ستاد اسکان و آمادگی پناهگاه‌ها برای ساماندهی، طبقه‌بندی، مدیریت و نظارت بر پناهگاه‌ها و فضاهای امن اضطراری و موقت شهری،
- سازماندهی و طبقه‌بندی، نصب علائم و تأمین تجهیزات موردنیاز پناهگاه‌ها و فضاهای امن اضطراری و موقت و نظارت بر آمادگی آنها و ارائه گزارش منظم به شهرداری، استانداری و سازمان،
- شناسایی مکان‌ها و فضاهای مناسب برای ایجاد پناهگاه‌های عمومی به‌صورت چند منظوره اعم از ایستگاه‌های مترو، پارکینگ‌های طبقاتی و سایر،
- شناسایی مکان‌های مناسب برای فضاهای امن اضطراری و موقت به‌صورت چند منظوره اعم از فضاهای ورزشی، تفریحی-گردشگری، فرهنگی، فضای سبز، آموزشی و سایر،
- سازماندهی، درجه‌بندی (طبقه‌بندی) و علامتگذاری مراکز اسکان‌های اضطراری و موقت و پناهگاه‌های عمومی و خصوصی برای تسهیل در هدایت مردم به سمت آنها،
- ایجاد و تجهیز اسکان‌های اضطراری و موقت و پناهگاه‌های عمومی (تأمین آب، برق، سرویس‌های بهداشتی، سیستم‌های تهویه، حمل و نقل، ارتباطات و سایر) در فضاهای شناسایی شده،
- اداره و مدیریت اماکن و فضاهای اسکان‌های اضطراری و موقت، اردوگاه‌ها و پناهگاه‌های عمومی شهری برای حفظ و استمرار کارکرد آنها،
- استفاده از پناهگاه‌های پیش‌ساخته و سیار به‌صورت موقتی در شرایط بحران ناشی از جنگ در مراکز با تراکم جمعیتی بالا،
- راهبری و نظارت و کنترل آمادگی زیرساختی و عملیاتی پناهگاه‌ها و فضاهای امن مجتمع‌های مسکونی،
- حصول اطمینان از انتخاب مدیر/هیات مدیره مجتمع‌های مسکونی و همکاری و مشارکت آنها در شرایط اضطراری و بحران ناشی از جنگ و پدافند غیرعامل در مجتمع‌های مسکونی،
- نظارت بر طراحی و احداث پناهگاه در اماکن و ساختمان‌های جدید مبتنی بر ضوابط و مقررات مربوط،
- پیش‌بینی و احداث پناهگاه‌های چند منظوره در فضاهای عمومی مانند بوستان‌ها، فضاهای باز شهری و سایر اماکن عمومی شهری (ایستگاه‌های قطار شهری، اتوبوس و سایر) و نصب تابلوها و علائم هدایت‌کننده به سمت پناهگاه‌ها (پلاک پناهگاه) در فضاها و اماکن شهری (راهنمای علامت گذاری پناهگاه در پیوست شماره سه)
- سازماندهی و تأمین تجهیزات و زیرساخت‌های موردنیاز پناهگاهی (سرویس بهداشتی، روشنایی، آب اضطراری و سایر) در ایستگاه‌های قطار شهری و پارکینگ‌های طبقاتی و تعیین مدیر و فرمانده شرایط اضطراری در هر ایستگاه با همکاری دستگاه‌های ذیربط،

- آموزش، تمرین و رزمایش و ارتقاء آمادگی مردم درخصوص نحوه استفاده از پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان‌های اضطراری و موقت،
- پیش‌بینی و اعمال سیاست‌های تشویقی مانند بخشودگی عوارض یا جرایم برای مراکز، ساختمان‌ها و مجتمع‌های خصوصی یا عمومی به منظور ایجاد انگیزه در احداث پناهگاه.
- تبصره- سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها/شهرداری‌های سراسر کشور موظف هستند ظرف مدت یک ماه نسبت به اجرای بندهای فوق اقدام نموده و با تهیه و تنظیم نقشه پراکندگی پناهگاه‌ها با مشخصات کامل (درجه‌بندی، ظرفیت، نوع پناهگاه و سایر) گزارش جامعی از آن را به سازمان ارائه نمایند.

ب) وزارت راه و شهرسازی موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- اعمال و به‌روز رسانی ضوابط و مقررات و دستورالعمل‌های فنی مربوط به انواع پناهگاه‌ها با درجه‌بندی ۴ گانه با تاکید در استفاده از ظرفیت‌های پناهگاهی موجود در اماکن شهری و پناهگاه‌های پیش‌ساخته و سیار،
- به‌روزرسانی مبحث ۲۱ مقررات ملی ساختمان با تاکید بر الزام طراحی و احداث پناهگاه‌ها و فضاهای آمن در قالب مبحث مستقل،
- به‌روزرسانی مقررات ایمن سازی و احداث پناهگاه در ساختمان‌های مسکونی و عمومی، از طریق شورای عالی شهرسازی و معماری برای تصویب در کمیته دائمی،
- همکاری و هماهنگی مستمر با مرکز تنظیم مقررات فنی و تخصصی پدافند غیرعامل سازمان برای ایجاد و احداث پناهگاه‌های عمومی در طرح‌ها و پروژه‌های شهری و شهرک‌های جدید و موجود و ساخت و سازهای روستایی با مشارکت بنیاد مسکن انقلاب اسلامی،
- تشکیل کمیته مشترک تخصصی تنظیم ضوابط فنی پناهگاه‌های عمومی و خصوصی با سازمان و مشارکت دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و ابلاغ ضوابط فنی و تخصصی پناهگاه‌ها در قالب مبحث مستقل مقررات ملی ساختمانی ظرف مدت ۳ ماه،
- پیش‌بینی و اجرای پناهگاه و فضاهای اسکان‌های اضطراری و موقت در تمام طرح‌ها و برنامه‌های شهرسازی اعم از شهرها و روستاهای موجود، شهرهای جدید و شهرک‌های در حال احداث و توسعه، طرح‌های جامع و تفصیلی،
- همکاری و هماهنگی مستمر با مرکز تنظیم مقررات فنی پدافند غیرعامل کشور برای تدوین ضوابط و مقررات ایجاد و احداث پناهگاه‌های عمومی و اختصاصی و مراکز اسکان اضطراری و موقت،
- نظارت بر طراحی و احداث پناهگاه در اماکن و ساختمان‌های جدید مبتنی بر ضوابط و مقررات از طریق سازمان نظام مهندسی،
- آموزش شرکت‌های مهندسی مشاور و پیمانکار طرح‌ها و پروژه‌های شهری برای طراحی و ساخت پناهگاه و فضاهای اسکان‌های اضطراری و موقت در طرح‌ها و پروژه‌های جدید.
- تبصره- وزارت راه و شهرسازی به منظور برطرف کردن سرانه پناهگاهی در کشور موظف است تمهیدات لازم برای طراحی و ساخت پناهگاه‌های چند منظوره و پناهگاه‌های پیش‌ساخته و سیار متناسب با پهنه‌بندی تهدیدات کشور و مراکز مسکونی پیش‌بینی کرده و در قالب برنامه سالانه برابر با طرح آمایش پناهگاهی مصوب اجرا نماید.

ج) وزارت کشور موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- هدایت و راهبری و پیگیری و نظارت بر استانداران و فرمانداران و شهرداران در اجرا و پیش‌بینی پناهگاه و فضاهای اسکان‌های اضطراری و موقت در سطح شهرستان‌ها و استان‌ها،

- طراحی و احداث پناهگاه‌های اختصاصی با درجه مناسب برای حفاظت فیزیکی از مسئولان و کارکنان مراکز راهبردی نظام از قبیل شورای امنیت کشور و حوزه‌های ارشد فرماندهی، تصمیم‌گیری و ارتباطی در شرایط جنگی یا بحران‌های شدید با تأیید و نظارت فنی سازمان،
- هدایت راهبری و پیگیری و نظارت اجرایی بر شهرداری‌های سراسر کشور در اجرا و پیش‌بینی پناهگاه و فضاهای اسکان‌های اضطراری از طریق سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور و پشتیبانی اجرایی آن از نظر تأمین تجهیزات و زیرساخت در قالب برنامه‌های جاری و عملیاتی شهرها،
- حصول اطمینان از اعمال ملاحظات پناهگاهی در طرح‌های ترافیکی، ایستگاه‌ها و خطوط قطارهای شهری (متروها)، بزرگراه‌ها و جاده‌ها و سایر زیرساخت‌های حمل و نقل عمومی و طرح‌های ترافیکی با بررسی و تصویب در شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور،
- هدایت منابع مالی و اعتباری و تسهیل در تأمین اعتبار اجرای طرح‌های پناهگاهی و فضاهای اسکان امن اضطراری از طریق معاونت عمران و توسعه امور شهری و روستایی وزارت کشور.

د) استانداری‌ها/ فرمانداری‌ها/ یخشدهاری‌ها موظف به اجرای اقدامات زیر هستند:

- هدایت و راهبری دستگاه‌های مسئول در استان و شهرستان در خصوص تقسیم کار و تعیین نقش‌ها و تکالیف دستگاه‌های اجرایی استانی شامل ایجاد، شناسایی، ساماندهی و اختصاص، تجهیز و اداره پناهگاه‌ها و مراکز اسکان اضطراری و موقت براساس این دستورالعمل،
- راهبری و نظارت بر اجرای پناهگاه‌های عمومی و مراکز اسکان اضطراری و موقت با ظرفیت‌های متناسب با مراکز جمعیتی مختلف برای مردم،
- راهبری و نظارت بر تأمین تجهیزات و اقلام راهبردی (روشنایی پایدار، ارتباطات، آب و غذا و ...) برای نگهداری و اسکان جمعیت مستقر در پناهگاه‌ها و مراکز اسکان اضطراری و موقت برای حداقل سه شبانه روز،
- احصاء و تقسیم کار وظایف اساسی بین دستگاه‌های اجرایی در شرایط اضطراری ناشی از وقوع جنگ براساس وظایف و مسئولیت‌های مقرر در این دستورالعمل در سطح استان،
- حصول اطمینان از آمادگی (مراکز امداد و نجات اعم از درمانی، آتش‌نشانی و انتظامی پناهگاه‌ها) به‌صورت دائمی،
- راهبری و هدایت و پیگیری اجرایی‌سازی فضاهای درون شهری و برون شهری در ذات برنامه‌های توسعه شهری و طرح‌های جامع شهری برای اسکان موقت و اضطراری و برنامه تخلیه و جابجایی جمعیت در شرایط بحران ناشی از جنگ با آموزش، تمرین و رزمایش مناسب،
- حصول اطمینان از اعمال ملاحظات و الزامات این دستورالعمل در ایستگاه‌ها و خطوط قطارهای شهری (متروها)، مجتمع‌های مسکونی بزرگ، شهرک‌ها و سایر زیرساخت‌های مسکونی و همچنین زیرساخت‌های حمل و نقل شهری و فضاهای زیرزمینی و آماده سازی و تجهیز آنها،
- ارزیابی نقاط پرجمعیت و متراکم شهری در بافت‌های فرسوده و پرمخاطره که فاقد پناهگاه‌های عمومی شهری هستند و پیش‌بینی مراکز، مکان‌ها و فضاهای امن پناهگاهی درجه ۳ در مدارس، مساجد، مراکز خرید و پارکینگ‌های عمومی و همچنین تأمین پناهگاه‌های پیش‌ساخته و سیار،
- سازماندهی و اعزام گروه‌های عملیات بازرسی برای نظارت و حصول اطمینان از آمادگی پناهگاه‌ها و مراکز اسکان اضطراری و موقت.

تبصره- استانداری‌ها/ فرمانداری‌ها/ بخش‌داری‌های سراسر کشور موظف هستند ظرف مدت یک ماه نسبت به اجرای بندهای فوق اقدام نموده و با تهیه و تنظیم نقشه پراکندگی پناهگاه‌ها با مشخصات کامل (درجه‌بندی، ظرفیت، نوع پناهگاه و سایر) گزارش جامعی از آن را به سازمان ارائه نمایند.

ه) سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی مردم در خصوص ایجاد و احداث و بهره‌برداری پناهگاه‌ها در ساختمان‌های مسکونی، تجاری و عمومی با بهره‌گیری از طریق شبکه‌های ملی و مراکز استانی و محلی و سکویهای مجازی و شبکه‌های اجتماعی در اختیار با بهره‌گیری از صدا و سیما ملی و استانی،
- اطلاع‌رسانی و ارتقاء سطح آگاهی مردم در شرایط اضطراری ناشی از تهدیدات دشمن در چارچوب برنامه‌های ملی و سیاست‌های سازمان در نحوه استفاده از پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان اضطراری و موقت،
- اعلام هشدارهای لازم و آرامش بخشی، اقناع و هدایت افکار عمومی در شرایط بحرانی ناشی از جنگ،
- انجام آموزش‌های عمومی موردنیاز برای آحاد جامعه در کاربرد و استفاده از پناهگاه‌های عمومی و خصوصی براساس دستورالعمل‌های مصوب سازمان، در چارچوب سیاست‌های آموزشی پدافند غیرعامل در سطوح ملی، استانی و شهرستانی.

و) وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی مردم در خصوص ایجاد، احداث و بهره‌برداری از پناهگاه در ساختمان‌های مسکونی، تجاری و عمومی با بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و ساختارهای سازمانی خود،
- نظارت بر ظرفیت رسانه‌ای کشور و سکویهای مجازی و شبکه‌های اجتماعی در اختیار دستگاه‌های اجرایی و بخش‌های غیردولتی در موضوع آموزش بهره‌برداری از پناهگاه‌ها و مراکز اسکان موقت و اضطراری،
- اطلاع‌رسانی و ارتقاء سطح آگاهی مردم در شرایط اضطراری ناشی از تهدیدات دشمن در خصوص نحوه استفاده از پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان اضطراری و موقت،
- مشارکت در آرامش بخشی، اقناع و هدایت افکار عمومی در شرایط بحرانی ناشی از جنگ،
- انجام آموزش‌های عمومی موردنیاز برای آحاد جامعه در استفاده از پناهگاه‌های عمومی و اختصاصی (براساس دستورالعمل‌های مصوب سازمان) در چارچوب سیاست‌های سازمان در سطوح ملی، استانی و شهرستانی.

ز) فرماندهی کل انتظامی جمهوری اسلامی ایران (فراجا) موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- هدایت و اجرای طرح ایجاد نظم و انتظام بخشی و امنیت در شرایط اضطراری ناشی از جنگ برای عبور و مرور و مدیریت در بهره‌برداری از پناهگاه‌های عمومی و فضاهای اسکان اضطراری و موقت،
- برقراری امنیت و انتظامات در پناهگاه‌های عمومی و اماکن اسکان موقت و اضطراری با همکاری دستگاه‌های ذیربط،
- حصول اشراف و نظارت بر عملکرد مدیران اجرایی مجتمع‌های مسکونی در حوزه امنیت و اعمال نظارت‌های قانونی لازم.

ح) وزارت نیرو موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- تأمین و مدیریت منابع آب شرب سالم و بهداشتی برای پناهگاه‌های عمومی و اماکن اسکان موقت و اضطراری،
- تأمین ذخایر آب اضطراری در جریان برای ایستگاه‌های قطار شهری و پناهگاه‌های عمومی با همکاری شهرداری‌ها و سایر دستگاه‌های اجرایی ذیربط،

- تأمین برق اضطراری و پایدار برای مراکز اسکان، سیستم‌های روشنایی، و تجهیزات ضروری،

ط) سازمان برنامه و بودجه کشور موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- همکاری و هماهنگی مستمر با سازمان برای ایجاد و احداث پناهگاه‌های عمومی در طرح‌ها و پروژه‌های مشمول ماده ۲۳ مقررات مالی دولت (زیرساخت‌های جدید الاحداث)،
- تأمین اعتبارات لازم ایجاد پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان اضطراری و موقت با رعایت اولویت‌ها و هدایت و راهبری توسط سازمان پدافند غیرعامل بر اجرای آنها،
- پیش‌بینی فضاهای پناهگاهی و اسکان اضطراری و موقت مراکز جمعیتی در برنامه‌های ملی، بخشی، منطقه‌ای و استانی، طرح‌های توسعه عمران و کالبدی کشور و طرح آمایش سرزمینی،
- اعمال ضوابط و مقررات ساخت و پیش‌بینی پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان اضطراری و موقت در طرح‌های توسعه‌ای و صنعتی و زیرساختی کشور با همکاری سازمان.

ی) هلال احمر موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- مراقبت جمعی، تأمین و توزیع مایحتاج عمومی مردم آسیب‌دیده در پناهگاه‌های عمومی و فضاهای اسکان اضطراری و موقت،
- ارائه خدمات امدادی به مردم آسیب‌دیده در پناهگاه‌ها و محل‌های امن و پاکسازی شده و اسکان اضطراری و موقت،
- ارائه خدمات آموزش همگانی در خصوص پناهگاه‌های عمومی و فضاهای اسکان اضطراری و موقت برای آحاد مردم و ارائه آموزش‌های عمومی و تخصصی ویژه برای کارکنان دستگاه‌های اجرایی برای پناهگاه‌های خصوصی،
- ارائه خدمات و حمایت‌های روانی و اجتماعی (مراقبت‌های جمعی) به آسیب‌دیدگان و اسکان یافتگان در پناهگاه‌های عمومی و مراکز اسکان اضطراری و موقت،
- اداره مردم و تأمین نیازمندی‌های اردوگاه‌های اسکان (موقت و اضطراری).

ک) سازمان بسیج مستضعفین موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- سازماندهی مردم و گروه‌های جهادی و امدادی برای ساخت و اداره و ارائه خدمات پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان اضطراری و موقت،
- همکاری با کارگروه‌های تخصصی مربوطه در استاندارد برای شناسایی و علامت‌گذاری و تجهیز و اداره پناهگاه‌های عمومی شهری،
- سازماندهی بسیج جهاد خدمت برای مردمی‌سازی پناهگاه‌ها در قالب نواحی پایگاهی مسجد محور یا محله محور،
- هدایت و بکارگیری موکب‌های مردمی و جهادی در ارائه خدمات داوطلبانه به مردم در پناهگاه‌ها و مراکز اسکان موقت و اضطراری،
- کمک به فراجا در ایجاد امنیت پناهگاه‌های عمومی و مراکز اسکان موقت و اضطراری،
- همکاری با سازمان تبلیغات اسلامی در اجرای برنامه‌های فرهنگی و مذهبی در پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان اضطراری و موقت،
- مشارکت و ایفاء نقش مؤثر در پدافند مردم محور و صیانت از مردم در برابر تهدیدات از طریق سازماندهی، آموزش، تمرین و رزمایش واحدهای سازماندهی شده مردمی در شرایط اضطراری ناشی از جنگ،
- مشارکت در ایجاد زیرساخت‌های اسکان اضطراری و موقت و بهره‌برداری از اردوگاه‌های قدس در راستای این موضوع.

ل) سازمان پدافند غیرعامل کشور موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- راهبری و هدایت تدوین الزامات و ملاحظات مکان‌یابی و طراحی و ساخت و نظارت و بهره‌برداری پناهگاه‌های عمومی شهری و مراکز اسکان اضطراری و موقت و ارائه گزارش نوبه‌ای از آمادگی آنها به کمیته دائمی،
- تعیین الگو و ضوابط و مقررات فنی و الزامات عمومی و اختصاصی برای انواع پناهگاه‌ها در برابر انواع تهدیدات نظامی و نوین،
- تصویب طرح‌های احداث پناهگاه‌های عمومی بزرگ در کلانشهرها و مراکز اسکان اضطراری و موقت،
- هدایت و راهبری در اجرای طرح‌های پناهگاهی عمومی شهری و مراکز اسکان اضطراری و موقت،
- آموزش شرکت‌های مهندسی مشاور و پیمانکار طرح‌ها و پروژه‌های شهری برای طراحی و ساخت فضاهای پناهگاهی در طرح‌ها و پروژه‌های جدید.

م) نیروهای مسلح موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- ارتش، سپاه، فرماندهی انتظامی ج.ا.ایران و وزارت دفاع موظف هستند برابر برنامه‌های شورای راهبردی پدافند غیرعامل نیروهای مسلح نسبت به تأمین و آماده‌سازی پناهگاه در مراکز نظامی و انتظامی و پناهگاه و اسکان موقت و اضطراری برای شهرک‌های سازمانی و مسکونی خود و سایر زیرساخت‌ها و مراکز تابعه خود در شرایط اضطراری با رعایت مفاد این دستورالعمل اقدام نمایند. جزئیات برنامه‌ها و اقدامات مربوط به آن در شورای راهبردی پدافند غیرعامل نیروهای مسلح تعیین و گزارش پیشرفت برنامه‌ها، به‌صورت نوبه‌ای توسط رئیس کمیته راهبری به کمیته دائمی ارسال می‌شود.

ن) وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای حفظ و صیانت از کارکنان و بیماران در برابر تهدیدات دشمن نسبت به سازماندهی فضاهای امن موجود پناهگاهی و ایجاد پناهگاه‌های لازم با درجه‌بندی متناسب با تهدیدات در زیرساخت‌های حایز اهمیت خود اعم از بیمارستان‌ها و آزمایشگاه‌ها و سایر اقدام نمایند.

س) وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای حفظ و صیانت از دانش آموزان، دانشجویان، اساتید و معلمان و کارکنان در برابر تهدیدات دشمن نسبت به سازماندهی فضاهای امن موجود پناهگاهی و ایجاد پناهگاه‌های لازم با درجه‌بندی متناسب با سطح تهدید در مدارس و دانشگاه‌ها اقدام نمایند.

ع) آستان‌های مقدس اعم از زیارتگاه‌ها، امامزادگان و مساجد و سایر اماکن مقدس لازم است برای صیانت و حفاظت از زائران و مردم برای شرایط ناشی از جنگ، نسبت به سازماندهی فضاهای امن موجود پناهگاهی و ایجاد پناهگاه‌های لازم با درجه‌بندی متناسب با سطح تهدید اقدام نمایند.

ماده ۱۱- وظایف مشترک دستگاه‌های اجرایی

- ۱) دستگاه‌های اجرایی دارای زیرساخت‌های با اهمیت بالا موظف هستند که برای صیانت از کارکنان، دارایی‌های کلیدی و حفظ تداوم کارکردهای اساسی آنها در شرایط جنگ نسبت به ایجاد و بهره‌برداری فضاهای امن پناهگاهی در مراکز ذریع و سازماندهی فضاهای موجود، تجهیز و آماده‌به‌کاری آنها اقدام نمایند. روسای دستگاه‌های اجرایی بر رعایت این موضوع نظارت و از اجرای آن اطمینان حاصل نمایند.

تبصره- برنامه‌های پناهگاه‌ها و فضاهای امن و برنامه عملیاتی نحوه بهره‌برداری و آمادگی کارکنان مراکز حیاتی، حساس، مهم و قابل حفاظت به منظور حفظ تداوم کارکرد، با اولویت نخست در برنامه جاری دستگاه‌های اجرایی طرح کل قوا، گردیده و با تأیید سازمان اجرا شود.

جمهوری اسلامی ایران

فرماندهی کل قوا

کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور

شماره: ۱۶۰/۳۱۲۲/ک

تاریخ: ۱۴۰۴/۰۵/۱۸

پرست: دارد

- ۲) دستگاه‌های اجرایی موظف به پیش‌بینی فضاهای پناهگاهی برای تداوم کارکردهای اساسی در برابر تهدیدات نظامی، اعم از پناهگاه، مقر تاکتیکی جایگزین و فضاهای امن اسکان اضطراری و موقت برای خود هستند.
 - ۳) درجه‌بندی پناهگاه برای هر زیرساخت متناسب با نوع مأموریت زیرساخت و تهدیدات و مخاطرات آن در مطالعات پدافند غیرعامل تعیین و پس از تأیید دستگاه اجرایی متولی، اجرا می‌گردد.
 - ۴) مشخصات انواع پناهگاه‌های عمومی و اختصاصی، (پیوست شماره یک) متناسب با محل قرارگیری پناهگاه، ظرفیت پناهگاه، نوع پناهگاه و سایر ویژگی‌های آن توسط سازمان تنظیم و ابلاغ و از طریق دستگاه اجرایی مربوط اجرا می‌گردد.
 - ۵) فضای پارکینگ‌ها و طبقات منفی ساختمان‌های در اختیار دستگاه‌های اجرایی که قابلیت استفاده به‌عنوان پناهگاه دارند، باید علامتگذاری، تجهیز و آماده‌سازی شده و با هماهنگی شهرداری‌ها، مورد بهره‌برداری قرار گیرند.
 - ۶) تأمین زیرساخت اعم از روشنایی، ورودی، ذخایر آب و غذا، تجهیزات موردنیاز پناهگاه‌های دستگاه‌های اجرایی توسط خود دستگاه تأمین می‌شود.
 - ۷) مدیران مجتمع‌های مسکونی و ساختمان‌ها، در پیاده‌سازی و اجرای ضوابط و الزامات ناظر به امور امنیتی، بحران و پدافند غیرعامل مشارکت و همکاری نمایند. (وظایف مدیر مجتمع مسکونی در پیوست شماره دو)
- ماده ۱۲-** دستگاه‌های اجرایی موظفند هرگونه قصور و کوتاهی در اجرای این دستورالعمل را به سازمان گزارش کرده و برابر مقررات با فرد متخلف، برخورد کنند.
- ماده ۱۳-** سازمان بازرسی کل کشور بر اجرای تکالیف دستگاه‌های اجرایی مندرج در این دستورالعمل از طریق ساختارهای نظارتی استانی و دستگاهی، به‌صورت مستمر، نظارت کرده و موارد کوتاهی و عدم اجرای آن را به مراجع ذی‌ربط گزارش نماید.
- ماده ۱۴-** با مستنکفان از اجرای این دستورالعمل، براساس شیوه‌نامه ۱۶۰/۳۱۰۱/ک مورخ ۱۴۰۴/۰۲/۰۸ مصوب کمیته دائمی برخورد می‌شود.
- ماده ۱۵-** این دستورالعمل مشتمل بر پانزده ماده و چهار تبصره در نودوهفتمین جلسه کارگروه دائمی به تاریخ هفتم مردادماه سال یکهزار و چهارصد و چهار هجری شمسی به‌تصویب رسید و از تاریخ ابلاغ، لازم‌الاجراست.
- دستورالعمل پدافند غیرعامل پناهگاه‌های عمومی و اختصاصی، اسکان موقت و اضطراری (شهید سرتیپ پاسدار مهندس حسن شاطری)، مشتمل بر پانزده ماده و چهار تبصره که در تاریخ ۱۴۰۴/۰۵/۰۷ در نودوهفتمین جلسه کارگروه (کمیته) دائمی پدافند غیرعامل کشور به‌تصویب رسید، به استناد تبصره ۱ قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور و ماده ۹ اساسنامه این سازمان - مصوب مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) - برای اجرا ابلاغ می‌گردد.

رئیس ستاد کل نیروهای مسلح
و کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور
سرلشکر سید عبدالرحیم موسوی

رونوشت:

دفتر فرماندهی معظم کل قوا - دفتر رئیس جمهوری اسلامی ایران - دفتر رئیس قوه قضاییه - دفتر رئیس مجلس شورای اسلامی - دفتر رئیس جمهور - دفتر رئیس ستاد کل نیروهای مسلح - دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی ج.ا.ایران - دبیرخانه شورای امنیت کشور - وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی و سازمان‌های نیروهای مسلح - سازمان بازرسی کل کشور - دیوان محاسبات کشور - دیوان عدالت اداری - معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی - امور تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات - دفتر هیئت دولت - روزنامه رسمی ج.ا.ایران

پیوست ۱- انواع پناهگاه

خصوصیات پناهگاه		ویژه	راهبردی	عمومی	خصوصی
نوع سامانه تپویه و تصفیه هوا	تهویه اضطراری	●	●	●	●
	پرتوی	●	○	○	○
	بیولوژیکی	●	●	●	●
	شیمیایی	●	●	●	●
ساختار پناهگاه	سطحی (سریع نصب)	۱	۱	۱	○
	نیمه زیرزمینی	۱	۱	○	○
	زیرزمینی	●	●	●	○
مدت زمان اقامت	۷ روز به بالا	●	●	●	○
	۷ تا ۱۶ روز	۱	۱	●	○
	۱۲ تا ۲۴ ساعت	۱	۱	○	○
	۱ تا ۱۲ ساعت	۱	۱	○	○
	حداکثر ۱ ساعت	○	○	○	○
	زیر ۵۰۰ پوند	۱	۱	○	○
ماده منفجره	بین ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ پوند	۱	●	●	○
	بین ۱۰۰۰ تا ۲۰۰۰ پوند یا بیشتر	●	●	●	○
	بمب هسته ای	●	○	○	○
نوع تهدید مبنا	انواع بمب نفوذ در عمق (GBU)	●	●	○	○
	انواع موشک ها و راکت ها	●	●	●	●
	چند منظوره	○	○	●	●
نوع عملکرد	تک منظوره	●	●	○	۱
	چند منظوره	○	○	○	○
ظرفیت پناهگاه	۱۰۰ درصد افراد مستقر یا حداقل ۱۰۰ نفر	۱	۱	○	○
	۷۵ درصد افراد مستقر یا ۵۰ تا ۱۰۰ نفر	۱	۱	○	○
	۵۰ درصد افراد مستقر یا ۳۰ تا ۵۰ نفر	۱	۱	○	○
	۲۵ درصد افراد مستقر یا ۱۰ تا ۳۰ نفر	۱	۱	●	○
	۱۰ درصد افراد مستقر یا حداقل ۱۰ نفر	۱	۱	۱	●
	طبق شرایط بحران	●	●	۱	۱
نوع آسیب ماده منفجره	غیر مستقیم	۱	●	●	●
	اصابت مستقیم	●	●	●	●
سلاح معیار	متعارف	●	●	●	●
	غیر متعارف	●	●	۱	۱
نوع پناهگاه	درجه سه	۱	۱	●	●
	درجه دو	۱	●	○	○
	درجه یک	●	○	○	○

نمونه موردی پناهگاه ویژه: مرکز فرماندهی و کنترل کشور فرماندهی کل قوا

نمونه موردی پناهگاه راهبردی: سران قوای جمهوری اسلامی و سران عالی رتبه نظامی

نمونه موردی پناهگاه عمومی: ایستگاه های مترو، پارکینگ های طبقاتی، اماکن خصوصی و دولتی شهری دارای طبقات منفی و فضاهای امن پناهگاهی
موزاییک مانند بیمارستانها، مساجد، حسینیه ها، سینماها و مدارس و دارایی های دستگاه های دولتی
موتورهای دری پناهگاه خصوصی: مجتمع های تجاری و اداری، فروشگاه ها، هتل ها و مسافرخانه ها، سینماها، منازل و مجتمع های مسکونی دارای طبقات منفی و فضاهای امن پناهگاهی موزاییک

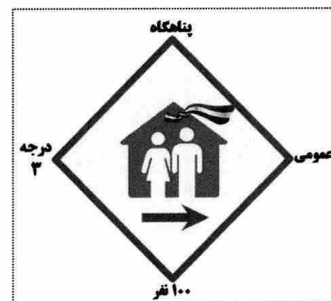
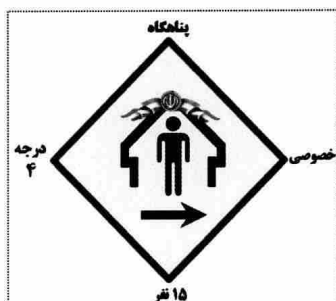
پیوست ۲- وظایف مدیر مجتمع مسکونی

- (۱) تهیه و پیاده‌سازی و اجرا و آموزش و تمرین طرح مدیریت بحران، تخلیه ساکنان و پناه‌گیری در فضاهای امن پیش‌بینی شده و تقسیم نقش‌ها و وظایف اعضاء ساکنان ساختمان در شرایط اضطراری اعم از حوادث طبیعی و غیرطبیعی،
- (۲) پیش‌بینی و اداره ذخیره آب در گردش مجتمع به ازاء هر خانوار ۲۰۰ لیتر به مدت یک هفته،
- (۳) پیش‌بینی و آماده‌سازی مولد برق اضطراری برای آسانسور و روشنایی حداقلی مشاعات مجتمع‌های مسکونی بیش از ۴ طبقه برای شرایط اضطراری،
- (۴) پیش‌بینی و آماده‌سازی و تجهیز و آمادگی پناهگاه و فضای امن در مجتمع‌های مسکونی و آموزش و تمرین‌های منظم،
- (۵) پیش‌بینی و آماده‌سازی سیستم اطلاع‌رسانی و هشدار و آژیر به ساکنان،
- (۶) مدیریت و فرماندهی مجتمع مسکونی در شرایط اضطراری برای نجات جان ساکنان،
- (۷) پیش‌بینی و آماده‌سازی فضاهای امن تخلیه و اسکان اضطراری در محیط‌های اطراف مجتمع مسکونی،
- (۸) برقراری ارتباط مناسب و پایدار با سامانه‌های امدادی و مدیریت بحران و امنیت و پدافند غیرعامل منطقه،
- (۹) پیش‌بینی و آماده‌سازی ذخایر غذایی و اقلام امدادی در فضاهای پناهگاهی،
- (۱۰) هماهنگی عملیاتی در سلسله مراتب مدیریت بحران امنیت و پدافند غیرعامل در شرایط عملیاتی،
- (۱۱) اجرای دستورات عملیاتی رده‌های سه گانه (مدیریت بحران، امنیت و پدافند غیرعامل)،
- (۱۲) حصول اطمینان از اجرای دستورالعمل‌های حوزه‌های سه گانه و زیرساخت‌ها و تجهیزات مورد نیاز،
- (۱۳) مدیریت عملیات و بحران مجتمع و پاسخگویی به مراجع امنیتی، ستادهای بحران و پدافند غیرعامل.
- (۱۴) پیش‌بینی و سازماندهی و تجهیز تیم امداد و درمان اولیه از ساکنان مجتمع و هماهنگی با اورژانس منطقه،

پیوست ۳- علامت گذاری پناهگاه

در طراحی، تولید و نصب علائم پناهگاه‌ها (پلاک پناهگاه) برای نصب در فضاها و اماکن خصوصی، ساختمان‌های دولتی و همچنین معابر و فضاهای عمومی شهری برای راهنمایی کارکنان، مردم و جمعیت شهری در زمان بحران ناشی از جنگ در قالب پناهگاه‌های عمومی و خصوصی رعایت نکات زیر ضروری است:

(۱) پلاک راهنمای پناهگاه‌های عمومی و خصوصی به شکل لوزی (نمونه شکل) و حاوی اطلاعات زیر باشد:

الف) عنوان "پناهگاه" در بالای پلاک قرار گیرد.

ب) در سمت راست پلاک، نوع پناهگاه اعم از "عمومی" یا "خصوصی" درج شود.

- ج) در سمت چپ پلاک، درجه پناهگاه (درجه ۱، درجه ۲، درجه ۳، درجه ۴) قید شود.
- د) در پائین پلاک نیز ظرفیت پناهگاه (تعداد به نفر) نوشته شود.
- ۲) پلاک راهنمای پناهگاه از جنس فلز ضد زنگ، انتخاب شده و ابعاد آن طوری انتخاب شود که از فاصله ۱۰ تا ۱۵ متری، اطلاعات مندرج روی آن خوانا بوده و جلب توجه نماید.
- ۳) رنگ زمینه و حاشیه پلاک پناهگاه به صورت زیر در نظر گرفته شود:
- الف) در پناهگاه‌های عمومی، رنگ زمینه طوسی روشن و حاشیه با ضخامت مناسب به رنگ آبی تیره
- ب) در پناهگاه‌های خصوصی، رنگ زمینه کرم روشن و حاشیه با ضخامت مناسب به رنگ قرمز تیره
- ۴) سایر مشخصات موردنیاز از پناهگاه‌های عمومی اعم از شماره و آدرس پناهگاه در داخل پلاک با قلم مناسب (در صورت لزوم) قرارگیرد.
- ۵) جهت پیکان راهنما در پلاک، سمت و جهت حرکت بسوی پناهگاه را مشخص می‌نماید که می‌تواند به سمت راست یا چپ باشد.

دستورالعمل برنامه عملیاتی

نظام راهبری سلامت ۱۴۰۴

برنامه های آبان ماه ۱۴۰۴

مقدمه ی این دستورالعمل:

با استعانت از پروردگار متعال و در راستای تحقق اهداف عالی نظام کشور ایران در حوزه امنیت ملی و با توجه به جایگاه قانونی سازمان پدافند غیرعامل کشور به عنوان مرجع تصمیم سازی و هماهنگ کننده در این حوزه، دستورالعمل ذیل از جمله دستورالعملها و شیوه نامه های مرتبط تهیه و تدوین گردیده است. این دستورالعمل که بر اساس اختیارات مصرح در قوانین بالادستی، به ویژه قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور، تنظیم شده است و لازم الاجرا و اطاعتی می باشد. مبانی ضمانت اجرایی این دستورالعمل به شرح زیر است:

۱. **ماهیت لشکری - کشوری سازمان:** ساختار و فرآیندهای سازمان پدافند غیرعامل کشور تلفیقی از نظم و انضباط نیروهای مسلح با سازوکارهای حکومتی است و دستورات صادره در چهارچوب قوانین، از جایگاه امری و اطاعتی برخوردار است.

۲. **تصویب در مراجع ذیصلاح:** این دستورالعمل در شورای عالی پدافند غیرعامل که بر اساس قانون از بالاترین سطح تصمیم گیری در این حوزه برخوردار است، مورد تصویب قرار گرفته و از پشتوانه قانونی لازم بهره مند می باشد.

۳. **تحقق مأموریت سازمانی:** اجرای دقیق مفاد این دستورالعمل، گام ضروری و انکارناپذیری در جهت انجام مأموریت های محوله به سازمان پدافند غیرعامل و ارتقای تاب آوری ملی در برابر تهدیدات است. تخطی از آن، تحقق اهداف کلان امنیت ملی را با مخاطره مواجه می سازد.

۴. **مسئولیت پاسخگویی:** بر اساس قوانین و مقررات، روسا و مدیران ارشد دستگاه های مشمول، مسئولیت مستقیم در قبال اجرای کامل و به موقع مفاد این دستورالعمل را بر عهده داشته و در صورت عدم اجرا یا اجرای ناقص، مطابق مقررات مربوطه (قوانین استنکاف و ترک فعل) پاسخگو خواهند بود. بر این اساس، از کلیه واحدهای مرتبط با برنامه در دانشگاه علوم پزشکی مشهد خواستار است با نگاهی مبتنی بر تعهد ملی و مسئولیت قانونی، زمینه های اجرای کامل این دستورالعمل را در حوزه تحت مدیریت خود فراهم آورند.

دستور العمل اجرایی:

برنامه اول (مجری معاونت غذا و دارو):

ارائه گزارش تحلیلی از آزمون‌های سلامت مواد غذایی با هدف پایش مستمر و تحلیل خطرات شیمیایی، صنعتی، زیستی و پرتوی در مواد غذایی برای حفاظت از سلامت باروری.

فرآیند و دستور اجرا:

۱. طراحی برنامه پایش: فهرستی از مواد غذایی و فرآورده‌های فناورانه پرخطر (مانند روغن‌ها، محصولات تراریخته، مواد غذایی وارداتی) تهیه شده باشد. پارامترهای آزمایشی را بر اساس مخاطرات باروری (مانند باقیمانده آفت‌کش‌ها، فلزات سنگین، دیوکسین‌ها، مواد پرتوزا) تعیین نمایید.

۲. انجام آزمایش‌ها: نمونه‌برداری منظم و تصادفی از بازار و مراکز تولید/توزیع را طبق برنامه پایش اجرا شده باشد. آزمایش‌ها را در آزمایشگاه‌های معتمد با روش‌های استاندارد (ISO) انجام گردد.

۳. تدوین گزارش تحلیلی (نشانگرهای نظارتی): گزارش باید شامل این بخش‌های کلیدی باشد:

- ✓ خلاصه اجرایی: نتیجه کلی و موارد بحرانی در یک نگاه.
- ✓ جدول نتایج آزمایش: مقایسه نتایج با حد مجاز ملی/بین‌المللی با کد رنگی (سبز=قابل قبول، زرد=نیاز به پیگیری، قرمز=غیرمجاز).
- ✓ تحلیل روند: نمودارهایی که نشان دهد سطح آلاینده‌ها در طول زمان چگونه تغییر کرده است.
- ✓ توصیه‌های فوری: مانند "جمع‌آوری محصول..... از سطح توزیع و عرضه" یا "تشدید بازرسی از در واحدهای صنفی و تولیدی.....".
- ✓ مستندات لازم: فرم‌های نمونه‌برداری، گواهی‌های آزمایشگاهی الصاقی، برگه‌های تایید شده کالیبراسیون دستگاه‌ها.
- ✓ نشانگر برنامه: گزارش‌های نظارتی، مستندات آزمایشگاهی (مستندات ارائه گردد)

برنامه دوم (مجری معاونت غذا و دارو):

ارائه گزارش موارد نامنطبق و مشکوک با هدف اطلاع‌رسانی سریع و مدیریت خطر به نهادهای بالادستی برای تصمیم‌گیری فوری.

فرآیند و دستور اجرا:

۱. شناسایی و ثبت: هر نتیجه آزمایشی که از حد مجاز فراتر رود یا یک آلاینده غیرمنتظره و جدید شناسایی شود، به عنوان "مورد نامنطبق/مشکوک" ثبت شده باشد و دارای امکان گزارش‌گیری بوده و یا گزارش برای برنامه‌های پدافند غیر عامل از آن استخراج گردد.

۲. تدوین گزارش فوری: این گزارش باید کوتاه، مختصر و در یک صفحه باشد و شامل موارد زیر عنوان گردد:

عنوان: "گزارش فوری موارد نامنطبق سلامت باروری"

- ✓ شناسه محصول: نام محصول، برند محصول، شماره سری محصول، تاریخ تولید محصول.
- ✓ مشکل شناسایی شده: به طور مثال: "مقدار ماده شیمیایی با غلظت بالاتر از حد مجاز".
- ✓ منبع نمونه برداری: نام فروشگاه/واحد تولیدی و آدرس.
- ✓ اقدامات اولیه: اقداماتی که خودتان تاکنون انجام داده‌اید (مثلاً: "توقف توزیع موقت").
- ✓ درخواست از نهاد بالادستی: دقیقاً بنویسید چه تصمیم یا اقدامی نیاز دارید یا انجام گرفته است (مثلاً: "درخواست مجوز جمع‌آوری سراسری" یا "نیاز به ابلاغ دستورالعمل جدید").
- ✓ نشانگر برنامه: گزارش‌های تحلیلی لیست مخاطرات (مستندات ارائه گردد)

برنامه سوم (مجری معاونت بهداشت از برنامه مرداد و شهریور پیروی گردد):

پایش و ارزیابی مخاطرات باروری و ابلاغ آن با هدف ابلاغ مؤثر مخاطرات شناسایی شده باروری (شیمیایی، صنعتی، ...) به حوزه‌های ذیربط برای اقدام فوری .

فرآیند و دستور اجرا :

- ✓ تجمع و اولویت‌بندی داده‌ها :
- ✓ کلیه داده‌های حاصل از برنامه اول (آزمون مواد غذایی) و سایر پایش‌ها را در یک «لیست مرکزی مخاطرات» ادغام شده باشد و مخاطرات را بر اساس شدت تهدید و جمعیت در معرض خطر، اولویت‌بندی شده باشد و مستندات ارائه گردد. (مثلاً: خطر قرمز، نارنجی، زرد)
- ✓ تدوین گزارش تحلیلی لیست مخاطرات : برای هر خطر، منبع، جمعیت هدف، راهکارهای کاهش و «حوزه مسئول» را مشخص شده باشد، گزارش باید بسیار کوتاه و در قالب جدول یا فلوجارت ابلاغ شده باشد (مستندات ارائه گردد).
- ✓ ابلاغ هدفمند: این گزارش‌ها باید مستقیماً به مدیران «حوزه‌های مرتبط» مانند معاونت درمان، معاونت بهداشت و معاونت غذا و دارو ارسال گردیده باشد. (مستندات ارائه گردد)
- ✓ نشانگر برنامه: گواهی وصول گزارش‌های ابلاغ شده و پیام‌های اقدام دریافتی از حوزه‌ها. (مستندات ارائه گردد)

برنامه چهارم (مجری معاونت آموزشی، آموزش کارکنان و...):

برگزاری دوره‌های آموزش عمومی پدافند غیرعامل هدف: ارتقای آگاهی و آمادگی کلیه پرسنل در برابر حوادث CBRNE

فرآیند و دستور اجرا:

- ✓ برنامه‌ریزی محتوای استاندارد: یک بسته آموزشی واحد (اسلاید، فیلم کوتاه) شامل: شناخت تهدیدات CBRNE، راهکارهای پناهگیری، **evacuation** و استفاده از PPE تهیه و اجرا شده باشد.
- ✓ اجرای گسترده و ادواری: این دوره به صورت اجباری و آنلاین برای همه کارکنان (درمانی، اداری، خدمات) برگزار شده باشد. دوره هر ۶ ماه یا یک سال یکبار تجدید شود.
- ✓ ارزیابی و صدور گواهی: در پایان دوره حتما دارای آزمون آنلاین یا سامانه‌های کوتاه (چند گزینه‌ای) باشد و برای شرکت کنندگان «گواهینامه گذراندن دوره» صادر شده باشد (مستندات)
- ✓ نشانگر برنامه: گزارش آماری از درصد پرسنل آموزش دیده به تفکیک واحدها و گواهی‌های صادر شده. (مستندات ارائه گردد)

برنامه پنجم (مجرى مدیریت فناوری و اطلاعات دانشگاه):

برگزاری دوره آموزش تخصصی تهدیدات سایبری با هدف افزایش آمادگی تیم‌های فنی برای محافظت از سیستم‌های حیاتی در برابر حملات سایبری

فرآیند و دستور اجرا ::

- ✓ تعیین مخاطب هدف: مخاطبان فقط پرسنل فنی IT، مدیران شبکه و مدیران ارشد سیستم‌های اطلاعاتی بیمارستان‌ها هستند.
- ✓ برگزاری دوره تخصصی (حضوری/وبینار تخصصی): محتوای دوره باید شامل موارد اختصاصی باشد (آشنایی با تهدیدات سایبری به زیرساخت سلامت (باج‌افزار، نقض داده)، روش‌های محافظت از سامانه‌های بیماری، و طرح پاسخ به حادثه سایبری)
- ✓ (Workshop) اجرای کارگاه عملی: پس از تهیه سناریوی مرتبط و مناسب، یک شبیه‌سازی (Simulation) از یک حمله سایبری برگزار کنید و از تیم‌ها بخواهید بر اساس طرح آموزش دیده پاسخ دهند.
- ✓ نشانگر برنامه: گزارش نهایی دوره شامل لیست شرکت کنندگان، محتوای ارائه شده و نتایج ارزیابی عملی از کارگاه. (مستندات ارائه گردد)

این دستورالعمل‌ها به صورت زنجیره‌وار و مکمل یکدیگر تهیه شده اند و

آمادگی جامعی برای مدیریت حوادث CBRNE ایجاد خواهند کرد.

تهیه و تنظیم: پدافند غیر عامل دانشگاه علوم پزشکی مشهد

"اقتصاد مقاومتی در سایه وحدت ملی و امنیت ملی"

جناب آقای الستی-معاون محترم توسعه مدیریت و منابع و امور استانها
جناب آقای جعفری-معاون محترم امور معادن و صنایع معدنی
جناب آقای عاملی-معاون محترم صنایع ماشین آلات و تجهیزات
جناب آقای یزدانی-معاون محترم حقوقی و امور مجلس
جناب آقای موسوی-معاون محترم توسعه بازرگانی
جناب آقای انصاری-سرپرست محترم معاونت صنایع عمومی
جناب آقای سمیعی نژاد-معاون محترم وزیر و رئیس هیأت عامل سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران
جناب آقای مقیمی-معاون محترم وزیر و رئیس هیأت عامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران
جناب آقای فرحیدزاده-معاون محترم وزیر، رئیس هیأت مدیره و مدیر عامل سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولید کنندگان
جناب آقای دهقان دهنوی-معاون محترم وزیر و رئیس سازمان توسعه تجارت ایران
جناب آقای فاطمی عقدا-معاون محترم وزیر و رئیس سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور
جناب آقای لاهوتی اشکوری-سرپرست محترم سازمان صنایع کوچک و شهرک های صنعتی ایران
جناب آقای بیک زاده-عضو محترم هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت سهامی نمایشگاه های بین المللی ج.ا.
جناب آقای مدرس خیابانی-رئیس محترم مؤسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی
جناب آقای فتح الهی-مدیر عامل محترم صندوق ضمانت صادرات ایران
جناب آقای نادری منش-مدیر عامل محترم صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته
جناب آقای مقیسه-مدیر عامل محترم صندوق توسعه صنایع دریایی
جناب آقای توفیقی-رئیس محترم مرکز توسعه تجارت الکترونیکی
مدیران کل محترم صنعت، معدن و تجارت ۳۱ استان و جنوب کرمان
موضوع: اطلاع رسانی پروتکل و دستورالعمل های مرتبط با مقابله با شرایط بحران و جنگ
با سلام و احترام؛

به پیوست نامه شماره ۱۰۵/۴۵ مورخ ۱۴۰۵/۲/۱۶ مشاور محترم وزیر و رئیس دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، درخصوص اطلاع رسانی پروتکل ها و دستورالعمل های مرتبط با مقابله با شرایط بحران و جنگ، جهت استحضار و بهره برداری ارسال می گردد.

باتوجه به اهمیت موضوع، خواهشمنداست دستورفرمایید پروتکل های ارسالی ازسوی سازمان پدافند غیرعامل کشور و مرکز سلامت محیط و کار وزارت بهداشت (پیوست) به کلیه ادارات کل و واحدهای زیرمجموعه آن معاونت/سازمان/اداره کل/صندوق/مرکز/مؤسسه/شرکت ابلاغ گردد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

معاونت برنامه ریزی و توسعه محیط کسب و کار
معاون

شماره: ۷۷۷۵۶۵۴

تاریخ: ۱۴۰۵/۰۲/۲۹

پیوست: دارد

فوریت: عادی

"اقتصاد مقاومتی در سایه وحدت ملی و امنیت ملی"

سعید شجاعی

رونوشت:

- سرکار خانم نعمت پور، مدیرکل محترم دفتر محیط کار، بهداشت، ایمنی، محیط زیست و انرژی، جهت آگاهی

a885e89f-3f88-4b14-8527-f1c34f160cbf

آدرس (ساختمان شهید الهی): خیابان نجات الهی - خیابان شهید کلانتری - پلاک ۷۵

تلفن: ۸۱۷۶۱ فکس: ۸۸۹۰۷۳۰۹ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۴۶۱۷ کد پستی: ۱۵۹۸۸۴۷۶۱۵

آدرس اینترنتی: [HTTP://WWW.MIMT.GOV.IR](http://www.mimt.gov.ir) پست الکترونیک: INFO@MIMT.GOV.IR مرکز یکپارچه پاسخگویی: ۱۲۴

بسم الله الرحمن الرحيم

مقام معظم رهبری و فرمانده کل قوا (مدظله العالی):

«اگر ایران کشور است این مسکن را در کنگنه و پدافند غیرعامل به طور شایسته توسعه پیدا کند، کشور در معرض تهدیدهای بعضاً غیرقابل جبران قرار خواهد گرفت؛ بنابراین مسئولان بخش های مختلف کشور، چرخش های نظامی و چرخش های غیرنظامی باید پدافند غیرعامل بخاری کامل و لازم انجام دهند.»

«کارگروه (کمیته) دائمی پدافند غیرعامل کشور به ریاست رئیس ستاد کل نیروهای مسلح بالاترین مرجع تصمیم گیری در حوزه پدافند غیرعامل کشور است که تصمیمات آن با ابلاغ رئیس

کارگروه مزبور، برای همه دستگاه های لشکری، کشوری، بخش دولتی و عمومی غیردولتی لازم الاجراست....»
قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور (۱۴۰۲/۰۶/۱۳)

تصویب نامه

«با صلاوات بر محمد و آل محمد و احترام»

وزارت کشور - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - وزارت آموزش و پرورش - وزارت ورزش و جوانان
سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - سازمان تبلیغات اسلامی - جمعیت هلال احمر ج.ا.ایران
نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران - سازمان پدافند غیرعامل کشور

به استناد تبصره ۱ قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور - مصوب مجلس شورای اسلامی - نود و هفتمین جلسه کارگروه دائمی پدافند غیرعامل کشور در تاریخ ۱۴۰۴/۰۵/۰۷ تشکیل گردید و در اجرای ماده ۵۸ قانون احکام دائمی کشور، مصوب ۱۳۹۵ مجلس شورای اسلامی، پیشنهاد سازمان پدافند غیرعامل کشور در موضوع سیاست ها و الزامات آموزش همگانی پدافند غیرعامل را بررسی و به شرح زیر تصویب نمود:

سیاست ها و الزامات آموزش همگانی پدافند غیرعامل

موضوع بند (ب) آیین نامه اجرایی ماده ۵۸ قانون احکام دائمی کشور

مقدمه

مردم، پایه اصلی پایداری ملی و محور هرگونه تحول و استقامت در برابر تهدیدات هستند و مردمی سازی پدافند غیرعامل به عنوان یک اصل بنیادین، مستلزم آموزش همگانی و ارتقاء سطح آگاهی عمومی در زمینه اصول و ضوابط پدافند غیرعامل است. آموزش همگانی، نقش کلیدی در کاهش آسیب پذیری اجتماعی، افزایش آمادگی عمومی و تقویت تاب آوری ملی ایفاء می کند.

در اجرای تدابیر فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) و در چارچوب بند هفتم سیاست های کلی نظام در حوزه پدافند غیرعامل مبنی بر فرهنگ سازی و آموزش عمومی در زمینه به کارگیری اصول و ضوابط پدافند غیرعامل در بخش دولتی و غیردولتی، تهیه مواد درسی در سطوح مختلف آموزشی و توسعه تحقیقات در زمینه پدافند غیرعامل و همچنین با استناد به مأموریت مندرج در قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور که ارتقای آموزش و پایداری ملی را از اهداف اصلی این سازمان معرفی کرده است و در اجرای ماده ۵۸ قانون احکام دائمی توسعه کشور که دستگاه های اجرایی را مکلف به آموزش عمومی مردم برای پیشگیری و کاهش مخاطرات ناشی از سوانح

غیرطبیعی می‌نماید، این دستورالعمل در اصلاح و تکمیل بند (ب) آیین‌نامه اجرایی ماده ۵۸ قانون احکام دائمی، مصوبه شماره ۱۶۰/۱/۱۰۴۰ مورخ ۱۳۹۷/۰۷/۰۷ کمیته دائمی، تدوین گردیده است.

ماده ۱ - تعاریف، اصطلاحات و اختصارات مندرج در این آیین‌نامه در معانی مشروح مربوط زیر به کار می‌رود:

- (۱) کارگروه دائمی: کارگروه (کمیته) دائمی پدافند غیرعامل کشور،
- (۲) سازمان: سازمان پدافند غیرعامل کشور،
- (۳) قانون تشکیل: قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور،
- (۴) اساسنامه: اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور مصوب مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) موضوع ابلاغیه شماره ۲۶۱۲/۱/۱۲۷/۹۵ مورخ ۱۴۰۳/۱۰/۱۹ رئیس ستاد کل نیروهای مسلح،
- (۵) دستگاه اجرایی: کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده ۲۹ قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران،
- (۶) آموزش همگانی پدافند غیرعامل: به مجموعه‌ای از برنامه‌های آموزشی، فرهنگی و رسانه‌ای گفته می‌شود که با هدف افزایش آگاهی، درک، مهارت و آمادگی آحاد مردم در برابر تهدیدها و مخاطرات غیرطبیعی تدوین و از سوی دستگاه‌های مشمول این سند اجرا می‌شود. این آموزش‌ها با تأکید بر کاهش آسیب‌پذیری جامعه، ارتقای فرهنگ پایداری ملی و افزایش تاب‌آوری ملی در برابر تهدیدهای متنوع شامل تهدیدهای نظامی، سایبری، زیستی، شیمیایی، پرتوی، ترکیبی و تهدیدهای نوپدید ارائه می‌گردد. این نوع آموزش، مفاهیم و مهارت‌های پایه‌ای پدافند غیرعامل را در سطح جامعه نهادینه کرده و مردم را به‌عنوان یک عنصر کلیدی در حفظ پایداری و انسجام ملی توانمند می‌سازد.
- (۷) پدافند غیرعامل: مجموعه اقدامات غیرمسلحانه که موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب‌پذیری، تداوم فعالیت‌های ضروری، ارتقاء پایداری ملی و تسهیل مدیریت بحران در مقابل تهدیدات و اقدامات نظامی دشمن می‌شود.
- (۸) تاب‌آوری ملی: به توانایی یک نظام یا جامعه در معرض مخاطرات، برای ایستادگی، تحمل و سازگاری در برابر حوادث و سوانح و بازتوانی و بازسازی موثر و به موقع جامعه آسیب‌دیده گفته می‌شود.
- (۹) سازمان مردم‌نهاد (سمن): نهادهای عمومی غیردولتی دارای مجوز قانونی که با هدف مشارکت اجتماعی در حوزه‌های آموزش، امداد، آگاه‌سازی و فرهنگ‌سازی فعالیت می‌کنند.

ماده ۲ - هدف

هدف از تدوین این آیین‌نامه، تبیین سیاست‌ها، اصول و الزامات آموزش همگانی پدافند غیرعامل به‌منظور ارتقاء سطح آگاهی عمومی، کاهش آسیب‌پذیری اجتماعی، افزایش آمادگی و تاب‌آوری ملی در برابر تهدیدات غیرطبیعی و تحقق مردمی‌سازی پدافند غیرعامل در چارچوب بند (ب) آیین‌نامه ماده ۵۸ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و سایر اسناد بالادستی مرتبط می‌باشد.

ماده ۳ - اسناد بالادستی مرتبط

- (۱) رهنمودها، منویات و تدابیر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در حوزه پدافند غیرعامل و جهاد تبیین، به‌ویژه در زمینه دشمن‌شناسی،
- (۲) سیاست‌های کلی نظام در موضوع پدافند غیرعامل ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)،
- (۳) قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور،

(۴) اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور،

(۵) ماده ۵۸ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و آیین‌نامه اجرایی آن،

(۶) ماده ۱۰۲ قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳-۱۴۰۷)

(۷) مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص آموزش‌های عمومی و فرهنگی،

ماده ۴- حوزه شمول

این دستورالعمل برای کلیه دستگاه‌های اجرایی لشکری و کشوری، بخش‌های دولتی و عمومی غیردولتی لازم‌الاجراست. تمشیت و راهبری اجرای آن در نیروهای مسلح (با رعایت مفاد این مصوبه) از طریق شورای راهبردی پدافند غیرعامل نیروهای مسلح انجام می‌شود.

تبصره- به منظور پوشش جامع آموزش‌های عمومی پدافند غیرعامل، کلیه دستگاه‌های اجرایی مشمول و شرکت‌های مادر تخصصی که مسئولیت راهبری، تنظیم‌گری یا نظارت بر بخش خصوصی را بر عهده دارند، مکلفند با هدایت سازمان، الزامات آموزشی مصوب را به شرکت‌ها، مؤسسات و واحدهای بخش خصوصی تحت پوشش خود ابلاغ و بر اجرای آن نظارت نمایند.

ماده ۵- اهداف آموزش همگانی پدافند غیرعامل

- (۱) افزایش سطح آگاهی عمومی نسبت به تهدیدات نظامی، زیستی، سایبری، شیمیایی، شناختی و ترکیبی برای ارتقای آمادگی ملی و ترویج رویکرد پیشگیرانه،
- (۲) توسعه مهارت‌های فردی و جمعی جهت مقابله با بحران‌ها و مدیریت پیامدهای تهدیدات موضوع پدافند غیرعامل از طریق آموزش عملی و مانورهای تمرینی،
- (۳) نهادینه‌سازی فرهنگ پدافند غیرعامل در رفتار و سبک زندگی روزمره با هدف تبدیل مفاهیم پدافند غیرعامل و دفاعی به باور ذهنی و ایجاد رفتار جمعی،
- (۴) توانمندسازی شبکه‌های ارتباطی و رسانه‌ای در هدایت افکار عمومی و مقابله با جنگ روانی و تهدیدات شناختی،
- (۵) ارتقای مشارکت مردمی و سرمایه اجتماعی با جذب گروه‌های مردمی، جوانان، زنان و سایر.

ماده ۶- اصول پدافند غیرعامل آموزش همگانی

- (۱) هویت‌محوری و ایمان‌پایه: پایبندی به هویت ملی و اسلامی، تلفیق آموزه‌های دینی با مفاهیم پدافند غیرعامل و تحکیم ارزش‌های انقلابی، جهادی و دفاع از میهن.
- (۲) فرهنگ‌سازی و تاب‌آوری اجتماعی: ترویج روحیه ایثار، مقاومت، خودکفایی و مسئولیت‌پذیری جمعی به‌عنوان بخشی از سبک زندگی اجتماعی با هدف تقویت سرمایه اجتماعی و پایداری ملی.
- (۳) جامعیت و فراگیری: پوشش همه اقشار جامعه و گروه‌های سنی، با مشارکت خانواده‌ها، نهادهای مردمی و بسیج اجتماعی در برابر انواع تهدیدات.
- (۴) کارآمدی، جذابیت و اثربخشی: طراحی آموزش‌ها متناسب با ویژگی‌های مخاطبان (سن، تحصیلات، نیاز) استفاده از روش‌های نوآورانه، جذاب و کاربردی، همراه با نظام ارزیابی مستمر.
- (۵) پیوستگی و استمرار: برنامه‌ریزی منسجم، منظم و مداوم در نظام‌های آموزشی، فرهنگی، رسانه‌ای و اجرایی برای هدف نهادینه‌سازی مفاهیم پدافند غیرعامل.
- (۶) هم‌افزایی و هماهنگی نهادی: تقویت تعامل میان دستگاه‌های آموزشی، فرهنگی، رسانه‌ای و نهادهای مردمی برای انسجام در سیاست‌گذاری، تولید محتوا و اجرای برنامه‌ها.

۷) روزآمدی و انطباق با تهدیدات نوین: انعطاف‌پذیری در برنامه‌ها و محتوا و بهره‌گیری از رسانه‌های نوین و فناوری‌های آموزشی.

۸) تمرکز بر نسل جوان: طراحی و اجرای آموزش‌های هدفمند برای جوانان و نوجوانان به‌عنوان گروه‌های راهبردی در ارتقاء تاب‌آوری و امنیت ملی آینده کشور.

۹) نهادینه‌سازی در نظام‌های آموزشی: الزام به درج مفاهیم پدافند غیرعامل در محتوای درسی، فوق برنامه، فعالیت‌های پرورشی و دوره‌های آموزشی رسمی و غیررسمی کشور.

ماده ۷- راهبردهای عملیاتی و اجرایی آموزش همگانی پدافند غیرعامل

۱) افزایش سطح آگاهی عمومی مردم نسبت به پدافند غیرعامل از طریق:

۱-۱) تولید محتوای روزآمد براساس تهدیدات؛ مخاطرات و حوادث متصور با استفاده از رسانه‌های جمعی،

۱-۲) اولویت‌بندی بومی و منطقه‌ای محتوای تولید شده با استفاده از مراکز فرهنگی اجتماعی محلی،

۱-۳) افزایش سواد رسانه‌ای مردم با استفاده از سامانه‌های آموزش مجازی و فضای مجازی با هدف تقویت قدرت تحلیل اطلاعات، مقابله با شایعه، عملیات روانی و تهدیدات نرم،

۱-۴) ایجاد شبکه آموزش‌گران بومی برای انتقال مفاهیم پدافند غیرعامل به زبان ساده و بومی‌شده در سطح جامعه،

۱-۵) تاکید بر تمرین و آزمون‌های فردی و جمعی محلی به موازات آموزش‌های نظری با ایجاد نشاط و علاقمندی در کسب آموزش‌های جدید پدافند غیرعامل و ایجاد مهارت‌ها،

۲) حفظ و ارتقای مهارت‌های فردی و جمعی برای مقابله با بحران و کاهش پیامدها از مسیر:

۲-۱) آموزش و ترویج پیش‌کنشگری فردی و جمعی و آمادگی اذهان عمومی برای رویارویی با مخاطرات و حوادث با استفاده از تمرینات و رزمایش‌های فردی و جمعی محلی، بسته‌های آموزشی خانوادگی،

۲-۲) ارتقای مشارکت مردمی در تولید و ترویج محتوای آموزشی با بهره‌گیری از گروه‌های داوطلب، معلمان و مربیان محلی،

۲-۳) افزایش مشارکت مردم در امر دفاع غیرنظامی با تاکید بر مردمی‌سازی آموزش‌های پدافند غیرعامل،

۲-۴) اجتناب از مفاهیم تخصصی یا پیچیده و تدوین آموزش‌ها به زبان ساده، روان و قابل فهم برای عموم مردم.

۳) ارتقاء تاب‌آوری و مسئولیت‌پذیری اجتماعی از مسیر:

۳-۱) تقویت تاب‌آوری اجتماعی و انسجام ملی به منظور پایداری روانی و همبستگی عمومی با ایجاد هماهنگی‌های جمعی بین نهادهای مردمی،

۳-۲) اولویت‌گذاری گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه مانند کودکان، سالمندان و افراد دارای نیازهای خاص و آموزش‌های ویژه برای گروه‌های آسیب‌پذیر،

۴) نهادینه سازی فرهنگ پدافند غیر عامل و رفتار و سبک زندگی مردم از مسیر :

- ۴-۱- تلفیق آموزه‌های فرهنگی، دینی، ملی و انقلابی در محتوای آموزشی پدافند غیرعامل با هدف تقویت هویت ایرانی-اسلامی، انسجام ملی، روحیه جهادی و مسئولیت‌پذیری،
- ۴-۲- طراحی محتوای آموزش‌های کاربردی پدافند غیرعامل متناسب با سن، جنس، تحصیلات، سبک زندگی، محل سکونت و میزان درگیری با مخاطرات و تهدیدات به ویژه برای مناطق مرزی و مجاور با مراکز و تأسیسات پرخطر،
- ۴-۳- تطبیق برنامه‌های آموزشی با اسناد بالادستی و الزامات راهبردی و رعایت هماهنگی کامل با قوانین و مقررات پدافند غیرعامل،
- ۴-۴- بهره‌گیری از فناوری‌های نوین آموزشی از جمله سکو (پلتفرم)های تعاملی، واقعیت مجازی، بازی‌سازی و روایت‌محوری و نرم افزارهای کاربردی تلفن همراه،
- ۴-۵- ایجاد و گسترش شبکه‌های بومی و آموزش‌گران محلی با بهره‌گیری از ظرفیت نیروهای بسیجی، سازمان‌های مردم نهاد و موسسات فرهنگی و هنری.

۵) ارتقای نظام جامع ارزیابی و پایش مستمر و روزآمدسازی آموزش‌های عموم مردم از مسیر :

- ۵-۱- ایجاد نظام پایش و ارزیابی علمی با شاخص‌های کمی و کیفی و به‌روزرسانی مستمر محتوای آموزشی براساس بازخورد مخاطبان،
- ۵-۲- نظام‌مندسازی نظارت و ارزیابی مردمی با استفاده‌های رسانه‌های جمعی،
- ۵-۳- بهره‌گیری از متخصصان، نخبگان و صاحب‌نظران آموزشی در تولید محتوای آموزشی روزآمد و متناسب با تهدیدات و مخاطرات نوین،
- ۵-۴- بهره‌گیری مناسب از رسانه جمعی صدا و سیما به عنوان رسانه رسمی و فراگیر کشور و استانها.

ماده ۸- سیاست‌های آموزش همگانی پدافند غیر عامل

الف) سیاست‌های ایجابی

- ۱) تولید محتوای به‌روز بر اساس الگوی نوشونده تهدیدات دشمن: طراحی آموزش‌ها براساس آخرین سناریوی تهدیدهای نظامی، زیستی، سایبری، شیمیایی و سایر.
- ۲) تطبیق با اسناد بالادستی و الزامات راهبردی: هماهنگی کامل با سیاست‌های کلی، قوانین، مصوبات کارگروه دائمی و نظام‌نامه‌های عملیاتی.
- ۳) طراحی کاربردی متناسب با مخاطب: محتوای متنوع کاربردی متناسب با سن، جنس، تحصیلات، سبک زندگی، محل سکونت و میزان درگیری با تهدید.
- ۴) تمرکز بر آموزش‌های مهارتی و عملیاتی: ارتقای قابلیت اقدام و مدیریت بحران در میدان عمل (نه فقط آموزش نظری)
- ۵) اولویت‌بندی بومی و منطقه‌ای محتوا: تطبیق آموزش‌ها با ویژگی‌های فرهنگی و جغرافیایی استان‌ها و شهرستان‌ها.
- ۶) بهره‌گیری از فناوری و نوآوری آموزشی: استفاده از سکو (پلتفرم)های تعاملی، واقعیت مجازی، بازی‌سازی، روایت‌محور و ابزارهای دیجیتال.

(۷) بهره‌گیری از ظرفیت‌های هنری: استفاده هدفمند از ابزارهای هنری شامل فیلم، پویانمایی، طرح و گرافیک، سرود و سایر برای انتقال مفاهیم پدافند غیرعامل به شیوه‌ای جذاب، اقناعی و اثربخش به‌ویژه برای گروه‌های سنی جوان و عامه مردم.

(۸) پیوند آموزش با فرآیندهای خدمات عمومی: ایجاد سازوکارهای الزام‌آور برای فراگیری آموزش‌های همگانی پدافند غیرعامل به‌عنوان پیش‌نیاز یا شرط همراه در دریافت برخی خدمات عمومی، اجتماعی یا شهری.

(۹) ترویج پیش‌کنش‌گری، آمادگی ذهنی و پیشگیری فعالانه: آموزش پیش‌بینی تهدید، تحلیل مخاطره و واکنش‌های اولیه.

(۱۰) پایش‌پذیری و به‌روزرسانی مستمر: تدوین نظام ارزیابی علمی با شاخص‌های کمی، کیفی و بازخورد مخاطب.

(۱۱) تقویت تاب‌آوری اجتماعی و انسجام ملی: ایجاد روحیه همکاری، مشارکت جمعی، پایداری روانی و همبستگی عمومی در مواجهه با بحران.

(۱۲) آموزش سواد رسانه‌ای: تقویت قدرت تحلیل اطلاعات، مقابله با شایعه، عملیات روانی و جنگ نرم دشمن.

(۱۳) ارتقای مشارکت مردمی در تولید و ترویج محتوا: جلب همکاری فعال گروه‌های داوطلب، معلمان و مربیان محلی در فرآیند تولید و توسعه آموزش‌های همگانی.

(۱۴) توسعه شبکه آموزشگران بومی و مردمی: تربیت تسهیل‌گران محلی برای انتقال مفاهیم پدافند غیرعامل به زبان ساده و بومی‌شده در سطح جامعه.

(۱۵) طراحی آموزش‌های ویژه برای گروه‌های آسیب‌پذیر: برنامه‌ریزی محتوای خاص برای سالمندان، کودکان کار، مهاجران و افراد دارای نیازهای خاص.

ب) سیاست‌های سلبی

(۱) پرهیز از کلیشه‌سازی و تکرار محتوا: خودداری از استفاده از محتوای تکراری، بی‌روح و فاقد جذابیت یا نوآوری.

(۲) دوری از آموزش‌های صرفاً نظری و انتزاعی: آموزش‌هایی که فاقد کاربرد عملی یا مهارت‌آموزی باشند، اثربخش نخواهند بود.

(۳) اجتناب از تولید محتوای ترس‌آفرین یا ناامیدکننده: آموزش‌هایی که باعث القای اضطراب، ترس یا حس ناتوانی به مردم شوند، ممنوع است.

(۴) پرهیز از نگاه واکنشی و منفعالی: حذف آموزش‌هایی که فقط پس از وقوع بحران معنا پیدا می‌کنند بدون آموزش واکنش‌های پیش‌دستانه.

(۵) اجتناب از یکسان‌سازی محتوا برای همه مخاطبان: پرهیز از محتوای تک‌بعدی یا غیرمنعطف که نیازهای مخاطبان خاص یا بومی را نادیده بگیرد.

(۶) اجتناب از بی‌توجهی به زمینه فرهنگی- محلی: نادیده‌گرفتن مؤلفه‌های فرهنگی، قومی و زبانی در طراحی محتوا ممکن است اثربخشی آموزش را کاهش دهد.

(۷) پرهیز از کمیت‌گرایی در آموزش‌ها: تمرکز بر تعداد به‌جای کیفیت و اثربخشی محتوای آموزشی مورد تأکید نیست.

(۸) پرهیز از استفاده از زبان پیچیده و تخصصی: آموزش‌ها باید با زبان ساده، قابل فهم و متناسب با سطح مواد عمومی طراحی شوند.

ماده ۹- ابزارها و روش‌های آموزش همگانی

- دستگاه‌های اجرایی می‌توانند متناسب با ویژگی‌های مخاطب و سطح تهدید، آموزش‌های همگانی پدافند غیرعامل را از مسیر ظرفیت‌های ذیل به انجام رسانند:
- (۱) رسانه‌های جمعی: تولید و انتشار محتوای آموزشی از طریق صداوسیما، شبکه‌های اجتماعی و خبرگزاری‌ها.
 - (۲) نظام آموزشی: گنجاندن مفاهیم پدافند غیرعامل در برنامه‌های آموزشی نظام وظیفه عمومی و سایر.
 - (۳) بسیج: بهره‌گیری از ظرفیت بسیج مردمی در سطوح مختلف، برای ترویج آموزش‌های همگانی پدافند غیرعامل.
 - (۴) مراکز فرهنگی و اجتماعی: اجرای برنامه‌های آموزشی در مساجد، مراکز بسیج، فرهنگ‌سراها، شهرداری‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد.
 - (۵) دوره‌های آموزش همگانی: برگزاری مسابقات عمومی، رویدادها، کارگاه‌ها، اردوها، مانورها و دوره‌های آموزشی برای عموم مردم.
 - (۶) نظام آموزش‌های غیررسمی: دوره‌های آموزشی عرضی به منظور توانمندسازی کارکنان و مدیران.
 - (۷) بازی‌ها و شبیه‌سازهای آموزشی: طراحی بازی‌های رایانه‌ای و محتوای چندرسانه‌ای برای آموزش کودکان و نوجوانان.
 - (۸) سامانه‌های آموزش مجازی: راه‌اندازی سامانه‌های آموزش برخط، وبینار(رایاهمایی)ها، دوره‌های اینترنتی و ارائه محتوای آموزشی مجازی برای دسترسی گسترده مردم.
 - (۹) برنامه‌های کاربردی (اپلیکیشن) آموزشی تلفن همراه: توسعه و ترویج برنامه‌های کاربردی تلفن همراه با هدف ارتقای آگاهی، تمرین مهارت‌های پدافندی و ارائه هشدارهای اضطراری.
 - (۱۰) بسته‌های آموزشی خانوادگی: تهیه و توزیع بسته‌های اطلاع‌رسانی شامل کتابچه‌ها، راهنماها، فهرست ارزیابی آماده‌سازی و سایر.
 - (۱۱) رزمایش‌های محلی: برگزاری تمرین‌های عملی و سناریوهای آموزشی در محلات، مدارس، مراکز خدمات عمومی و اجتماعات محلی.
 - (۱۲) بهره‌گیری از چهره‌های تأثیرگذار رسانه‌ای و فرهنگی: استفاده از هنرمندان، ورزشکاران، نخبگان رسانه‌ای و شخصیت‌های تأثیرگذار برای ترویج مفاهیم پدافند غیرعامل به ویژه در فضای مجازی.
 - (۱۳) پویش‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی: طراحی و اجرای پویش‌های هدفمند رسانه‌ای، فرهنگی و اجتماعی با محوریت موضوعات پدافند غیرعامل، شامل شعارهای عمومی، پوستر، ویدئو، چالش‌های مجازی، تبلیغات محیطی و برنامه‌های کوتاه‌مدت با پوشش گسترده و مشارکت بین‌دستگاهی.

ماده ۱۰- دستورات اجرایی عمومی

- (۱) کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع این بخشنامه موظف هستند اجرای آموزش‌های همگانی پدافند غیرعامل را در توافقی‌نامه‌های موضوع تبصره ۳ قانون تشکیل سازمان به‌طور سالیانه درج و اعتبار آن را تأمین نمایند.
- (۲) مسئولیت اجرا در سطح ملی با رؤسای دستگاه‌های ذی‌ربط و در سطح استان‌ها با استانداران است.
- (۳) عالی‌ترین مقام دستگاه و یا استانداران مکلف هستند نسبت به تشکیل کارگروه آموزش همگانی در دستگاه اجرایی یا استان با بهره‌گیری از ظرفیت کارگروه‌های موجود ظرف سه ماه پس از ابلاغ این سیاست‌ها اقدام کرده و گزارش برنامه‌ها، اقدامات و دستاوردها را به‌صورت فصلی در سامانه مربوط ثبت نمایند. این کارگروه موظف به برنامه‌ریزی، پشتیبانی و راهبری اجرای آن است.

- ۴) کلیه دستگاه‌های مسئول موظف هستند پیش از اجرای دوره‌های آموزش همگانی پدافند غیرعامل، چارچوب برنامه آموزشی خود را که مطابق با این سیاست‌ها تهیه شده است به تأیید سازمان برسانند.
- ۵) کارگروه هماهنگی آموزش همگانی پدافند غیرعامل با حضور نمایندگان دستگاه‌های مسئول زیر نظر سازمان پدافند غیرعامل کشور تشکیل می‌شود و مسئولیت هماهنگی را بر عهده دارد.
- ۶) دستگاه‌ها می‌توانند در صورت نیاز، تولید محتوا را به مراکز تخصصی واجد صلاحیت واگذار نمایند و در اجرای آموزش‌های همگانی پدافند غیرعامل از ظرفیت بسیج، سازمان‌های مردم‌نهاد، موسسات فرهنگی هنری دارای مجوز بهره‌گیری کنند.
- ۷) دستگاه‌های اجرایی ملی و استانی مکلفند بر اساس سیاست‌های آموزشی ابلاغی سازمان، طرح درس، محتوا و برنامه آموزشی برای مخاطبان خود را در حوزه‌های پیشگیری و کاهش مخاطرات ناشی از سوانح غیرطبیعی تهیه، در برنامه سالانه آموزشی خود درج و اجرا نمایند.
- ۸) کلیه دستگاه‌های فرهنگی و آموزشی کشور مکلفند برنامه‌ها و متون آموزشی همگانی پدافند غیرعامل را مطابق با سیاست‌های سازمان تهیه، پس از تأیید سازمان در تقویم آموزشی سالانه درج و بر اجرای آن نظارت مستمر داشته باشند.
- ۹) سایر دستگاه‌های مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری نیز موظفند آموزش کارکنان و جامعه مخاطب خود را با رویکرد پدافند غیرعامل و مطابق با سیاست‌های سازمان اجرا نمایند.
- ۱۰) تمامی دستگاه‌های مذکور موظف به اجرای رزمایش‌های آموزشی نوبه‌ای برای سنجش آمادگی کارکنان و مخاطبان خود بر اساس تقویم، سناریو و چارچوب ابلاغی سازمان هستند.

ماده ۱۱ - دستورات اجرایی اختصاصی

۱) سازمان پدافند غیرعامل کشور موظف است:

- محتوای مرجع در حوزه آموزش همگانی در حوزه مخاطرات نظامی، سایبری، شیمیایی، پرتوی، ترکیبی و سایر تهدیدهای نوین را تولید و از طریق رسانه‌های رسمی منتشر کند.
 - نسبت به طراحی، استقرار و اجرای نظام پایش، ارزیابی و کنترل کیفیت آموزش‌های همگانی پدافند غیرعامل در سطح ملی و استانی اقدام نماید. این نظام باید شامل شاخص‌های کمی و کیفی، سازوکار دریافت بازخورد از مخاطبان، ارزیابی اثربخشی و تحلیل دوره‌ای عملکرد دستگاه‌ها باشد.
 - سازمان مکلف است دبیرخانه نظارت بر اجرای سیاست‌های آموزش همگانی پدافند غیرعامل را تشکیل داده و ضمن برنامه‌ریزی، پشتیبانی و راهبری فرابخشی اقدامات آموزشی، نسبت به ارائه گزارش‌های منظم عملکرد دستگاه‌های اجرایی به دبیرخانه کمیته (کارگروه) دائمی اقدام نماید.
 - سازمان موظف است بر برنامه‌های آموزشی دستگاه‌ها، هماهنگی نهادی، به‌روزرسانی مستمر سیاست‌ها، طراحی سناریوهای رزمایش، تدوین محتواهای مرجع و حمایت از آموزشگران بومی و مردمی در چارچوب این سند نظارت مؤثر داشته باشد.
- ۲) سازمان صداوسیما ج.ا.ایران موظف است با هماهنگی سازمان پدافند غیرعامل کشور، نسبت به تولید، پخش و ترویج محتوای آموزشی، فرهنگی و رسانه‌ای پدافند غیرعامل برای عموم مردم در قالب برنامه‌های تلویزیونی، رادیویی، دیجیتال و شبکه‌های اجتماعی اقدام نماید. این محتوا باید متناسب با گروه‌های سنی و اقشار مختلف

جامعه، در چارچوب سیاست‌های مصوب و با بهره‌گیری از ظرفیت هنرمندان و چهره‌های تأثیرگذار تولید و در جدول پخش رسانه ملی درج گردد.

۳) وزارت آموزش و پرورش موظف است مفاهیم پدافند غیرعامل را در برنامه‌های درسی، فعالیت‌های پرورشی، فوق‌برنامه، کتاب‌های درسی و اردوهای دانش‌آموزی گنجانده و آموزش معلمان، مدیران و مربیان را در این حوزه به‌طور مستمر در دستور کار قرار دهد. همچنین این وزارتخانه مکلف است مانورهای تمرینی، مسابقات آموزشی و برنامه‌های فرهنگی پدافند غیرعامل را در مدارس سراسر کشور اجرا و ارزیابی نماید.

۴) سازمان بسیج مستضعفین موظف است با نظارت و راهبری سازمان پدافند غیرعامل کشور، نسبت به آموزش، اجرای رزمایش‌های میدانی و ترویج فرهنگ پدافند غیرعامل در میان اقشار مختلف مردم اقدام نماید. این اقدامات باید با همکاری بسیج دستگاه‌های اجرایی، سازمان‌های مردم‌نهاد، شبکه‌های داوطلب مردمی و سایر ظرفیت‌های اجتماعی و محلی به‌صورت هدفمند و برنامه‌محور اجرا گردد.

۵) ستادکل نیروهای مسلح موظف است محتوای آموزشی پدافند غیرعامل را با استناد به سیاست‌ها و الزامات آموزشی نیروهای مسلح، در دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی نیروهای پایور، وظیفه و دانش‌آموختگان دانشگاه‌های نظامی لحاظ نمایند و نسبت به برگزاری منظم رزمایش‌های تمرینی، آموزش مهارتی و فرهنگ‌سازی در یگان‌ها اقدام و بر حسن اجرای آن نظارت مؤثر اعمال نمایند.

۶) وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف است با هماهنگی سازمان پدافند غیرعامل کشور، نسبت به حمایت از تولید آثار فرهنگی، هنری و تبلیغی با محوریت آموزش پدافند غیرعامل در قالب کتاب، فیلم، نمایش، موسیقی و رسانه‌های مکتوب و دیجیتال اقدام نماید. همچنین، هدایت و توانمندسازی مؤسسات فرهنگی هنری و مطبوعاتی دارای مجوز برای ایفای نقش در آموزش عمومی پدافند غیرعامل از وظایف این وزارتخانه است.

۷) وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موظف است مفاهیم پدافند غیرعامل را در برنامه‌های درسی دانشگاهی، دوره‌های کارگاهی، فعالیت‌های انجمن‌های علمی و دانشجویی وارد کرده و نسبت به برگزاری همایش‌ها، پژوهش‌های دانشگاهی و پایان‌نامه‌های تخصصی در این حوزه با هدف ارتقاء دانش بومی اقدام نماید. همچنین، این وزارت باید آموزش کارکنان، اعضای هیئت علمی و دانشجویان را در چارچوب سیاست‌های مصوب سازمان اجرا نماید.

۸) وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات موظف است زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری لازم و امن برای آموزش مجازی، هشدار عمومی، برنامه‌های کاربردی آموزشی و سکوپلتفرم‌های تعاملی مرتبط با پدافند غیرعامل را فراهم آورده و زیرساخت آموزش‌های عمومی در حوزه تهدیدات انسان ساخت را از طریق رسانه‌های دیجیتال توسعه دهد.

۹) وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است آموزش پدافند زیستی، شیمیایی، پرتوی و مقابله با تهدیدات سلامت‌محور را برای کارکنان، دانشجویان و عموم مردم طراحی و اجرا نماید. این آموزش‌ها باید در قالب دوره‌های عمومی، مانورهای درمانی، بسته‌های اطلاع‌رسانی سلامت و فعالیت‌های آموزشی در مراکز بهداشتی و درمانی ارائه شود.

۱۰) سازمان امور اداری و استخدامی کشور موظف است با هماهنگی سازمان پدافند غیرعامل کشور، آموزش‌های عمومی و تخصصی پدافند غیرعامل را در برنامه دوره‌های ضمن خدمت کارکنان دولت در سطوح مختلف لحاظ نموده و بر اجرای منظم، اثربخش و مستمر آن در دستگاه‌های اجرایی مشمول نظارت نماید. همچنین، اصلاح

ضوابط آموزشی، ارزیابی و ارتقاء کارمندان در راستای نهادینه سازی مفاهیم پدافند غیرعامل برعهده سازمان امور اداری و استخدامی می باشد.

۱۱) جمعیت هلال احمر موظف است نسبت به آموزش عمومی امداد و نجات با رویکرد پدافند غیرعامل، اجرای رزمایش های محلی، تولید بسته های آموزشی خانوادگی و آموزش داوطلبان اقدام نماید. این آموزش ها باید متناسب با نیازهای جامعه و با تأکید بر مشارکت محله محور، آموزش گروه های آسیب پذیر و اطلاع رسانی میدانی اجرا شود.

۱۲) شهرداری ها موظفند نسبت به توسعه آموزش های شهروندی در قالب نمایش فیلم (اکران) های شهری، کارگاه های محلی، فرهنگ سراها، خانه های سلامت و سایر مراکز خدمات شهری از جمله ظرفیت های فرهنگی و تبلیغاتی مترو، اتوبوسرانی و سایر اقدام نمایند. همچنین، اجرای مانورهای شهری، نصب علائم هشدار و اطلاع رسانی، طراحی محتوای بومی و پیوست های آموزشی در طرح های شهری از وظایف این نهاد است. مشارکت در رزمایش های محلی و آموزش اصناف، تاکسیرانان و نیروهای خدمات شهری نیز در زمره الزامات اجرایی می باشد.

۱۳) وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی موظف است نسبت به آموزش فعالان حوزه گردشگری، راهنمایان سفرهای گروهی (تور) و مدیران تأسیسات گردشگری درخصوص الزامات پدافند غیرعامل و آمادگی در برابر سوانح غیرطبیعی اقدام نموده و محورهای آموزشی ایمنی، تاب آوری و مقابله با بحران در مراکز گردشگری، موزه ها و اماکن تاریخی را طراحی و اجرا نماید. همچنین، تولید محتوای آموزشی و هشداردهنده برای گردشگران داخلی و خارجی در مناطق پرخطر الزامی است.

۱۴) حوزه های علمی موظفند مفاهیم پدافند غیرعامل را با رویکرد دینی، اخلاقی و فرهنگی در برنامه های آموزشی حوزوی تلفیق نموده و آموزش مبلغان دینی را برای ایفای نقش در ترویج مفاهیم پدافند غیرعامل در جامعه طراحی و اجرا نمایند.

۱۵) سازمان تبلیغات اسلامی موظف است با استفاده از شبکه تبلیغی کشور و ظرفیت رسانه های فرهنگی وابسته، نسبت به ترویج مفاهیم پدافند غیرعامل در مناسبت های ملی و مذهبی، طراحی محتوای اقناعی و آموزش مبلغان و فعالان فرهنگی در این حوزه اقدام نماید. همچنین، هدایت محتوای تبلیغی مساجد، هیئات مذهبی و مراکز دینی در راستای ارتقاء بصیرت عمومی و فرهنگ ایستادگی در برابر تهدیدات غیرطبیعی، مورد تأکید است.

۱۶) وزارت کشور موظف است با هماهنگی سازمان پدافند غیرعامل کشور، نسبت به تسهیل فرآیند تأسیس، صدور مجوز، ساماندهی و حمایت قانونی از سازمان های مردم نهاد فعال در حوزه آموزش، فرهنگ سازی و اجرای آموزش های پدافند غیرعامل اقدام نماید. این وزارتخانه همچنین مکلف است ظرفیت استانداری ها، فرمانداری ها، دهیاری ها و شوراهای اسلامی شهر و روستا را برای توسعه فعالیت سمن ها، هماهنگی بین آن ها و اجرای برنامه های مشترک مردمی پدافند غیرعامل به کار گیرد و گزارش پیشرفت آن را به سازمان پدافند غیرعامل کشور ارائه نماید.

۱۷) وزارت ورزش و جوانان موظف است با هماهنگی سازمان، نسبت به طراحی و اجرای برنامه های آموزشی، فرهنگی و مهارتی پدافند غیرعامل ویژه جوانان، ورزشکاران، مربیان و اعضای سمن های جوانان در سطح ملی و استانی اقدام نماید. این وزارتخانه مکلف است مفاهیم پدافند غیرعامل را در برنامه های تربیتی، دوره های

آموزشی، اردوها، رویدادهای ورزشی و شبکه باشگاههای ورزشی وارد کرده و از ظرفیت خانههای جوان، سمنها و مراکز ورزشی برای ترویج فرهنگ ایثار، آمادگی، تابآوری و مسئولیت پذیری اجتماعی بهره برداری نماید.

۱۸) وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی موظف است با هماهنگی سازمان پدافند غیرعامل کشور، نسبت به طراحی و اجرای برنامههای آموزشی و توانمندسازی جامعه کار و تولید، تعاونیها، مراکز مهارتآموزی و نیروهای خدمات اجتماعی در حوزه پدافند غیرعامل اقدام نماید. این آموزشها باید در قالب دورههای مهارتی، کارگاههای شغلی، برنامههای اشتغال محور و اردوهای کارآفرینی طراحی و اجرا شده و به ارتقاء آمادگی کارگران، کارفرمایان، کارکنان نهادهای حمایتی و بیمه شدگان در برابر تهدیدات غیرطبیعی، به ویژه در محیط کار و واحدهای تولیدی منجر شود. همچنین این وزارتخانه مکلف است سازوکارهای تشویقی برای ترویج فرهنگ پدافند غیرعامل در بخش تعاونی و رفاهی کشور پیش بینی و اجرا نماید.

۱۹) سازمان بهزیستی کشور موظف است با همکاری سازمان پدافند غیرعامل کشور، نسبت به تدوین و اجرای آموزشهای متناسب با نیازهای اقشار آسیب پذیر شامل افراد دارای معلولیت، سالمندان، کودکان بی سرپرست، خانوادههای کم برخوردار و مراکز نگهداری شبانه روزی اقدام نماید. این آموزشها باید به صورت محتوای ساده سازی شده، بستههای خانوادگی، شبیه سازی و رزمایشهای کاربردی طراحی شده و در قالب خدمات مددکاری، مشاوره، آموزش مراقبان و شبکه داوطلبی سازمان در سراسر کشور اجرا شود.

ماده ۱۲- طبقه بندی مخاطبان آموزشی پدافند غیرعامل

در راستای اثربخشی آموزشهای همگانی پدافند غیرعامل و با هدف پوشش کامل اقشار جامعه، مخاطبان به صورت زیر طبقه بندی می شوند.

(۱) کارکنان دستگاه های اجرایی در سطوح مختلف	(۸) سربازان (نیروهای وظیفه)
(۲) خانواده کارکنان دستگاه های اجرایی و نهادهای حاکمیتی	(۹) نیروهای داوطلب مردمی و سازمان های مردم نهاد
(۳) اصناف و مشاغل خدمات رسان عمومی	(۱۰) فعالان فرهنگی، رسانه ای، معلمان و مربیان آموزشی
(۴) خانواده ها، به ویژه زنان و مادران	(۱۱) سالمندان و افراد دارای نیازهای خاص
(۵) عموم مردم در مناطق شهری و روستایی	(۱۲) ساکنان مناطق مرزی و دارای زیرساخت های حساس
(۶) دانشجویان و طلاب	(۱۳) جوامع عشایری و کوچ نشینان
(۷) دانش آموزان و کودکان	(۱۴) اتباع خارجی مقیم

ماده ۱۳- اعتبارات و منابع مالی مورد نیاز برای اجرای تکالیف مقرر در این دستورالعمل، حسب مورد باید در بودجه سالانه دستگاه اجرایی مربوط منظور شود. اشخاص بخش غیردولتی مکلفند منابع مالی مورد نیاز برای اجرای ضوابط و الزامات پدافند غیرعامل را در حوزه خود، منظور کنند.

تبصره- رعایت زمان بندی تحقق و اجرای آموزشهای پدافند غیرعامل در بخشهای غیردولتی، در چارچوب توافق نامه فی مابین بخش غیردولتی با دستگاههای اجرایی یا سازمان الزامی است.

ماده ۱۴- این آیین نامه از تاریخ ابلاغ لازم الاجرا بوده و دستگاههای مشمول موظف به اجرای دقیق مفاد آن می باشند. مسئولیت تفسیر، پاسخ گویی به ابهامات، و بازنگری دوره ای این آیین نامه بر عهده کمیته (کارگروه) دائمی است. بازنگری و به روز رسانی این سند حسب ضرورت، هر سه سال یکبار انجام خواهد شد.

جمهوری اسلامی ایران

فرماندهی کل قوا

کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور

شماره: ۱۶۰/۲۱۳۱/ک
تاریخ: ۱۴۰۴/۰۵/۱۵
پست: ندارد

ماده ۱۵- سازمان بازرسی کل کشور بر اجرای تکالیف دستگاه‌های اجرایی مندرج در این دستورالعمل از طریق ساختارهای نظارتی استانی و دستگاهی، به صورت مستمر، نظارت کرده و موارد کوتاهی و عدم اجرای آن را به مراجع ذی ربط گزارش نماید.

ماده ۱۶- دستگاه‌های اجرایی موظفند هرگونه قصور و کوتاهی در اجرای این دستورالعمل را به سازمان گزارش کنند تا برابر مقررات با فرد متخلف برخورد شود. با مستنکفین از اجرای این دستورالعمل، براساس شیوه‌نامه ۱۶۰/ک/۱۳۱۰۱ مورخ ۱۴۰۴/۰۲/۰۸ مصوب کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور برخورد می شود.

ماده ۱۷- سازمان بر حسن اجرای این مصوبه، نظارت و اجرای آن را به صورت فصلی به کارگروه دائمی گزارش کند.

ماده ۱۸- این آیین‌نامه مشتمل بر هجده ماده و دو تبصره در نود و هفتمین جلسه کارگروه دائمی به تاریخ هفتم مردادماه سال یک هزار و چهارصد و چهار هجری شمسی به تصویب رسید و از تاریخ ابلاغ، لازم الاجراست.

سیاست‌ها و الزامات آموزش همگانی پدافند غیرعامل، موضوع بند (ب) آیین‌نامه اجرایی ماده ۵۸ قانون احکام دائمی کشور، مشتمل بر هجده ماده و دو تبصره که در تاریخ ۱۴۰۴/۰۵/۰۷ در نود و هفتمین جلسه کارگروه (کمیته) دائمی پدافند غیرعامل کشور به تصویب رسید، به استناد تبصره ۱ قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور برای اجرا ابلاغ می گردد.

رئیس ستاد کل نیروهای مسلح
و کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور
سرلشکر سید عبدالرحیم موسوی

رونوشت:

دفتر فرماندهی معظم کل قوا - دفتر رئیس جمهوری اسلامی ایران - دفتر رئیس قوه قضاییه - دفتر رئیس مجلس شورای اسلامی - دفتر معاون اول رئیس جمهور - دفتر رئیس ستاد کل نیروهای مسلح - دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی ج.ا.ایران - دبیرخانه شورای امنیت کشور - کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی و سازمان‌های نیروهای مسلح - سازمان بازرسی کل کشور - دیوان محاسبات کشور - دیوان عدالت اداری - معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی - امور تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات - دفتر هیئت دولت - روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران و دبیرخانه کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور

«سرمايه گذاري براي توليد»

از: سازمان پدافند غیرعامل کشور

به: وزیر محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

موضوع: راهنمای طرح ریزی عملیاتی پدافند غیرعامل

مسئله ی پدافند غیرعامل مسئله ی بسیار مهمی است و هر روزی که می گذرد بر اهمیت پدافند غیرعامل افزوده می شود. امام خامنه ای (مدظله العالی)

سلام علیکم؛ با صلوات بر حضرت محمد و آل محمد؛

با احترام، با عنایت به تحولات محیط امنیتی و راهبردی منطقه غرب آسیا، گسترش تهدیدات نظامی، سایبری و ترکیبی علیه منافع جمهوری اسلامی ایران و تغییر الگوی جنگ ها از مواجهه مستقیم به سمت نبردهای هوشمند، شبکه محور و ترکیبی ضرورت آمادگی همه جانبه کشور برای استمرار خدمات حیاتی و صیانت از زیرساخت های حیاتی، حساس و مهم کشور بیش از پیش احساس می شود.

لذا در این چارچوب سناریوی وقوع تهدید نظامی علیه کشور مبنای طراحی قرار گرفته و ضروری است، کلیه دستگاه های اجرایی کشور نسبت به اجرای دقیق تکالیف مندرج در این طرح، متناسب با مأموریت ها و ظرفیت های خود اقدام نمایند.

هدف از این طرح رصد، پایش و ارتقاء آمادگی های عملیات پدافند غیرعاملی در دستگاه های اجرایی موضوع قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور از طریق؛ طرح ریزی عملیاتی، هدایت و راهبری آموزش های عملیاتی، تمرین، رزمایش، بازرسی عملیاتی و ارتقاء آمادگی های پدافندی می باشد.

تهدیدات مفروض براساس برآوردهای اطلاعاتی انجام شده توسط جامعه اطلاعاتی کشور، به شرح زیر تعریف می گردد :

الف) تهدیدات ترکیبی

ب) تهدیدات نظامی (حمله هوایی یا موشکی محدود، عملیات نظامی هدفمند علیه زیرساخت ها)

ج) تهدیدات سایبری (حملات سایبری به زیرساخت های آب، برق، انرژی، حمل و نقل و پولی، مالی، عملیات نفوذ و دستکاری داده ها، ایجاد اختلال در سامانه های کنترل صنعتی)

د) تهدیدات امنیتی و تروریستی (جمع آوری اطلاعات مراکز حیاتی، حساس و مهم انجام عملیات خرابکاری فیزیکی علیه زیرساخت ها)

ه) تهدیدات فناورانه (استفاده از پرنده های کوچک هدایت پذیر انتحاری، جنگ الکترونیک علیه سامانه های فرماندهی و کنترل

(

مراحل طرح ریزی عملیاتی:

هر دستگاه اجرایی کشور، موظف است برای حفاظت از دارایی های حیاتی، حساس و مهم خود و استمرار کارکرد آن این هفت گام را اجرا نماید.

گام ۱: ایجاد ساختار فرماندهی پاسخ به حادثه (ICS):

سامانه فرماندهی حادثه یک سیستم مدیریت اجرایی است، که برای توانمند کردن مدیریت حادثه از طریق تلفیق توانمندی های نیروهای انسانی، فضاها، فیزیکی، تجهیزات، دستورالعمل ها و ارتباطات طراحی می شود و از طریق یک ساختار سازمانی معمول فعالیت می کند.

سامانه فرماندهی حادثه به صورت عادی برای تسهیل فعالیت ها در شش حوزه عملکردی مهم بکار برده می شود.

فرماندهی - عملیات - برنامه ریزی - لجستیک - اداری مالی - اطلاعات و اخبار

گام ۲: ارزیابی و بررسی محیط عملیاتی دستگاه اجرایی:

- شناسایی واحدهای عملیاتی:

تعیین تمامی دارایی های فیزیکی، سایبری، انسانی و سازمانی برای اجرای مأموریت های دستگاه ضروری می باشد.

- تعیین دارایی های کلیدی واحدها و اجزای آن

- تعیین وابستگی های متقابل

گام ۳: برآورد و ارزیابی تهدیدات:

- شناسایی تهدیدات متصور

- غربالگری و تعیین تهدیدات پایه

- تدوین سناریو پایه

گام ۴: برآورد و ارزیابی آسیب پذیری ها:

- شناسایی و احصاء آسیب پذیری های هر واحد عملیاتی

- ارزیابی آسیب پذیری ها

• ارزیابی و شناسایی مخاطرات و پیامدها

گام ۵: اندرکنش تهدید بر آسیب پذیری:

- تحلیل اثرات تهدید بر آسیب پذیری
- احصاء پیامدها
- تحلیل ریسک

گام ۶: تهیه برنامه آمادگی:

- سازماندهی، آموزش، تجهیز
- طراحی، تمرین و رزمایش
- دستگاه اجرایی موظف است، اقدامات مربوط به ارتقاء آمادگی در مقابل با تهدیدات را اجرا و نیازمندی ها و تجهیزات لازم را تامین کند.
- آموزش عمومی و تخصصی کارکنان براساس برنامه مصوب انجام شود.
- اجرای رزمایش های منظم برای سنجش کارایی و بهبود طرح های عملیاتی و ارتقاء آمادگی نیروها الزامی است.

گام ۷: بازخوردگیری و به روزرسانی:

- بازرسی دوره ایی برای اطمینان از اجرای صحیح ابلاغیات برابر فرم های بازبینی
- بروزرسانی مداوم دستورالعمل ها متناسب با تهدیدات نوپدید و فناورانه

نقش ها و مسئولیت های کلیدی :

- بالاترین مقام دستگاه اجرایی، مسئول تصویب و پشتیبانی از اجرای برنامه های عملیاتی ICS دستگاه است.
- بالاترین مقام دستگاه اجرایی، مسئولیت هدایت و نظارت بر کل فرایند اقدامات و پاسخ های عملیاتی دستگاه به حوادث را به عهده دارد.
- روسای واحدهای اجرایی، مسئولیت اجرای بخش مربوط به خود در طرح و مشارکت در تهیه آن را به عهده دارند.
- دبیرخانه کارگروه مسئولیت هماهنگی، مستند سازی و پیگیری را به عهده دارد.

الزامات گزارش دهی و نظارت:

باسمه تعالی

سازمان پدافند غیرعامل کشور

جمهوری اسلامی ایران

فرماندهی کل قوا
ستاد کل نیروهای مسلح

اقدام سریع

شماره: ۳۲۱۷/۱/۲۱۱/۰۴۷۱۷

تاریخ: ۱۴۰۴/۱۰/۲۸

ندارد

طبقه بندی:

پیوست: ندارد

دستگاه های اجرایی کشور، موظف اند در بازه های زمانی مشخص گزارش پیشرفت تهیه و اجرای برنامه عملیاتی خود را به قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل کشور ارائه نمایند.

رئیس سازمان پدافند غیر عامل کشور

سرتیپ پاسدار دکتر غلامرضا جلالی

جلالی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

مرکز سلامت محیط و کار

راهنمای مراقبت از سلامت عمومی و مدیریت مواجهه با ذرات معلق و غبارهای سمی ناشی از تخریب سازه ای و انفجار در دوران جنگ

نسخه اول - اسفند ماه ۱۴۰۴

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۱. ایمن سازی محیط مسکونی.....	۱
۲. مدیریت غبار تخریب.....	۳
۳. خودمراقبتی و مراقبت از گروه‌های آسیب پذیر.....	۳
۴. تجهیزات حفاظت فردی.....	۴
جدول ۱. کلاس های حفاظتی ماسک مطابق رفرنس NIOSH.....	۴
جدول ۲. کلاس های حفاظتی ماسک به تفکیک آلاینده مطابق رفرنس OSHA.....	۴
جدول ۳. کلاس های حفاظتی ماسک برای مقابله با آلاینده های گازی و شیمیایی.....	۵
۵. حمایت بیولوژیک و رژیم غذایی مناسب.....	۶
۶. اقدامات فوری پس از مواجهه.....	۶
منابع.....	۸

مقدمه اجرایی

وقوع انفجارها و تخریب سازه‌های شهری در جریان جنگ، منجر به آزادسازی حجم انبوهی از آلودگی هوا می‌گردد. آلودگی ناشی از انفجارها با آلودگی هوا در فصول سرد سال متفاوت است. این آلودگی می‌تواند حاوی ترکیبات زیر باشد:

- ذرات معلق بسیار ریز $PM_{2.5}$ و کمتر که مستقیماً وارد جریان خون می‌شوند.
- فلزات سنگین نظیر سرب، جیوه و کادمیوم و... ناشی از مهمات.
- ترکیبات آلی فرار (VOCs) ناشی از احتراق ناقص مواد شیمیایی.
- آزبست و غبار سیمان ناشی از تخریب ساختمان‌ها که باعث التهاب شدید ریه می‌شود.

این آلاینده‌ها توانایی ایجاد عوارض تنفسی حاد و مزمن را دارند و بر این اساس تأکید می‌شود در شرایط جنگی جز برای موارد ضروری از منزل خارج نشوید و حتی الامکان از تردد به صورت پیاده خودداری نمایید.

این راهنما، پروتکل‌های حفاظتی را در چهار سطح محیطی، فردی، بیولوژیک و مراقبتی تبیین می‌نماید.

۱. ایمن سازی محیط مسکونی

در زمان وقوع انفجار، امن‌ترین مکان، داخلی‌ترین اتاق ساختمان است. اقدامات زیر جهت ایمن سازی محیط مسکونی توصیه می‌شود:

- مسدودسازی معابر هوا (عایق‌بندی مکانیکی): تمامی منافذ با نایلون‌های پلی‌اتیلن (ضخامت بالای ۱۰۰ میکرون یا نایلون ۱۰) و چسب‌های پهن مسدود شوند.

➤ مدیریت تهویه و فشار هوا: کولرهای آبی، فن‌های سانتریفیوژ و هود آشپزخانه را کاملاً خاموش کنید. خاموش نمودن تمامی سیستم‌های مکنده برای جلوگیری از ایجاد فشار منفی و ورود آلاینده به داخل است. در زمان انفجارهای با آلاینده‌گی بالا باید از هر نوع تهویه طبیعی یا مکانیکی هوا خودداری گردد. همچنین مراکز و موسسات دارای سیستم هواساز نسبت به روزرسانی فیلترها اقدام نمایند.

- تصفیه هوا: اگر دستگاه تصفیه هوا دارید، آن را در حالت حداکثری قرار دهید. فیلترهای هپا و کربن فعال سد دفاعی مناسبی در برابر ذرات میکرونی و بوهای شیمیایی هستند.

➤ کنترل گرد و غبار: از جاروبرقی معمولی استفاده نکنید (ذرات ریز را از فیلتر پشتی خارج و در هوا معلق می کند). فقط از تی کشی خیس و دستمال مرطوب استفاده کنید.

➤ خنثی سازی شیمیایی: استفاده از لایه های نخی مرطوب با محلول ۰.۵٪ بی کربنات سدیم (جوش شیرین) در مبادی نشت احتمالی جهت خنثی سازی گازهای اسیدی ناشی از احتراق مهمات.

➤ برای جلوگیری از آلودگی مواد غذایی و آب آشامیدنی استفاده از پوشش مناسب برای مواد غذایی آماده مصرف ضروری است. مواد غذایی قبل از نگهداری در یخچال از ذرات و گرد و غبار زدوده شوند.

نکته: در صورتی که انفجارها همزمان با زمان بارندگی باشند، علاوه بر موارد یاد شده، رعایت موارد ذیل توصیه می شود.

➤ در صورتی که در مجاورت محل های انفجار هستید، در زمان بارندگی و تا زمانی که دود و آلاینده های بین نرفته است از بازکردن پنجره ها خودداری نمایید. اگر شیشه ها دچار شکستگی شد از ماسک های N95, FFP2, FFP3 (یا مطابق جداول زیر) استفاده کنید.

➤ برای پاکسازی شیشه های شکسته، گرد و خاک و آلاینده های روی سطوح از دستکش مناسب و ماسک مطابق جداول همین راهنما استفاده نمایید.

➤ پس از قطع شدن باران، از منزل خارج نشوید؛ زیرا تبخیر قطرات اسیدی از روی زمین گرم یا سطوح، غلظت سموم در هوای تنفسی را تا چندین برابر افزایش می دهد (صبر کنید تا هوا کاملاً ساکن شده یا توسط باد جابه جا شود).

➤ اگر در تراس یا حیاط خانه مواد غذایی (مثل ترشیجات، برنج یا نان) دارید، حتی اگر در بسته هستند، پیش از انتقال به داخل خانه ابتدا ظرف آن ها را با دستکش و دستمال مرطوب کاملاً پاک کنید.

➤ پس از اتمام دوره بارش، بینی و گلوئی خود را با محلول رقیق نمکی (سرم شستشو) غرغره کنید (این کار باعث دفع ذرات دوده نفتی معلق در هوا که به مخاط چسبیده اند، می شود).

۲. مدیریت غبار تخریب

غبار ناشی از تخریب بتن حاوی سیلیس کریستالی و آزبست است که طبق پروتکل WHO، روش برخورد با آن متفاوت است:

- عدم نظافت خشک: هرگونه استفاده از جارو یا دمنده‌های هوا اکیداً ممنوع است. نظافت سطوح صرفاً باید به روش Wet Method (تی کشی خیس) انجام شود.
- پایداری آلاینده: ذرات PM_{2.5} ناشی از تخریب تا ۷۲ ساعت پایداری جوی دارند؛ لذا بازگشایی منافذ تا ۳ روز پس از فرونشست ظاهری غبار مجاز نیست.

۳. خودمراقبتی و مراقبت از گروه‌های آسیب‌پذیر

- اطفال و نوزادان: به دلیل قانون رسوب ذرات سنگین در سطح زمین، نوزادان باید حداقل در ارتفاع بالای ۵۰ سانتی‌متری از کف اتاق نگهداری شوند. بهتر است نوزادان را در گهواره‌های بلند قرار دهید و از سینه خیز رفتن آن‌ها روی فرش جلوگیری کنید.
- زنان باردار: جفت قادر به فیلتر کردن بسیاری از فلزات سنگین نیست. فلزات سنگین (سرب و جیوه) موجود در غبار جنگی، پتانسیل عبور از سد جفتی را دارند. محافظت تنفسی در این گروه باید با ماسک‌های بدون دریچه انجام شود. زنان باردار باید در محیطی با رطوبت کنترل شده بمانند و از هرگونه استرس فیزیکی که نرخ تنفس را بالا می‌برد پرهیز کنند.
- بیماران قلبی-عروقی و سالمندان: افزایش غلظت خون ناشی از آلودگی، ریسک تشکیل لخته را بالا می‌برد. لذا هیدراتاسیون (نوشیدن آب کافی) الزامی است.
- عدم استعمال دخانیات در فضای داخل خانه: استنشاق دود ناشی از دخانیات به همراه آلودگی هوای ناشی از انفجار، آسیب‌های بیشتری بر بدن وارد می‌نماید. استعمال دخانیات به ویژه قلیان به علت حجم دود بسیار زیاد شرایط بسیار دشوارتری را برای سیستم قلبی-ریوی فرد سیگاری و افراد مجاور او ایجاد می‌نماید.
- در صورت بروز علائمی مانند سوزش شدید مجاری تنفسی، سرفه خشک مداوم یا تاری دید، در اسرع وقت به مراکز درمانی مراجعه کنید و یا با پزشک مشورت نمایید.

۴. تجهیزات حفاظت فردی

➤ در مواجهه با گرد و غبار تخریب، استفاده از ماسک‌های با راندمان فیلتراسیون بالا الزامی است. ماسک‌های جراحی ساده فاقد توانایی فیلتراسیون ذرات میکرونی هستند. در جداول ذیل، کلاس‌های حفاظتی ماسک بر اساس منابع مختلف ذکر می‌گردد:

جدول ۱. کلاس‌های حفاظتی ماسک مطابق رفرنس NIOSH

ردیف	کلاس ماسک	راندمان فیلتراسیون	نوع آلاینده هدف	ملاحظات
۱	FFP1	حداقل ۸۰٪ ذرات	غبارهای ساختمانی درشت، گرده، سیمان	برای غبار ناشی از تخریب اولیه (آوار) مفید است اما در برابر دود سمی کارایی ندارد
۲	FFP2/N95	حداقل ۹۴٪ تا ۹۵٪ ذرات	ذرات معلق PM _{2.5} ، غبارهای سمی، ویروس‌ها، باکتری‌ها	برای حفاظت عمومی در برابر ریزگردهای ناشی از انفجار و تخریب سازه
۳	FFP3/N99	حداقل ۹۹٪ ذرات	ذرات بسیار ریز رادیواکتیو، آزبست، دوده غلیظ نفت	مناسب برای افرادی که در کانون انفجار یا در مجاورت مستقیم دوده نفت قرار دارند

جدول ۲. کلاس‌های حفاظتی ماسک به تفکیک آلاینده مطابق رفرنس OSHA

ردیف	علت	ماسک مناسب	نوع آلاینده	ملاحظات
۱	غبار ناشی از تخریب سازه (آوار و سیمان)	FFP2/N95	ذرات جامد و آبروسول‌های غیرنفی (سیلیس، آهک، گچ)	این ذرات عمدتاً مکانیکی هستند و توسط فیلترهای الکترواستاتیک این ماسک‌ها به خوبی به دام می‌افتند
۲	دود ناشی از انفجار انبار نفت و مواد هیدروکربنی	ماسک‌های دارای لایه کربن فعال	دوده (Soot)، بخارات آلی، اکسیدهای گوگرد و نیتروژن	دود نفت حاوی بخارات آلی سمی است که ماسک‌های معمولی (حتی N95 ساده) نمی‌توانند بوی آن و گازهای سمی همراه را فیلتر کنند. لایه

کربن فعال برای جذب بوی گاز و ترکیبات آروماتیک نفت حیاتی است.				
در این سطح، فیلترهای پارچه‌ای کارایی ندارند و ماده شیمیایی داخل کارتریج باید گاز را خنثی کند.	گاز کلر، دی‌اکسید گوگرد (SO_2)	ماسک‌های نیم‌صورت یا تمام‌صورت با فیلترهای کارتریج‌دار (رنگ زرد یا زیتونی)	گازهای اسیدی و بخارات شیمیایی (حریق‌های گسترده)	۳

نکته: استفاده از ماسک‌های دارای دریچه در محیط‌های آلوده به دوده چرب نفت، پس از چند ساعت باعث گرفتگی سوپاپ شده و تنفس را دشوار می‌کند. لذا برای عموم مردم در مواجهه با انفجار مخازن نفت، ماسک‌های FFP2 بدون دریچه توصیه می‌شود.

جدول ۳. کلاس‌های حفاظتی ماسک برای مقابله با آلاینده‌های گازی و شیمیایی

ردیف	کلاس	رنگ نوار دور کارتریج	نوع آلاینده هدف	ملاحظات
۱	A	قهوه‌ای	گازها و بخارات آلی مانند بنزن، تولوئن، زایلن و مشتقات نفتی معلق در هوا	انفجار مخازن نفت و سازه
۲	B	خاکستری	گازهای اسیدی و بخارات معدنی به جز CO، مانند گاز کلر، هیدروژن سولفید (H_2S)، سیانید هیدروژن	انفجار مخازن نفت و سازه
۳	E	زرد	گازهای اسیدی و دی‌اکسید گوگرد	دی‌اکسید گوگرد ناشی از احتراق سوخت‌های فسیلی
۴	K	سبز	آمونیاک و مشتقات آلی آمونیاک	نشت مخازن آمونیاک در تأسیسات سرمایه‌گذاری صنعتی
۵	No-P3	آبی-سفید	اکسیدهای نیتروژن و ذرات معلق	گازهای نارنجی رنگ ناشی از انفجار مهمات و موشک‌ها
۶	Hg-P3	قرمز-سفید	بخارات جیوه و ذرات معلق	آلودگی‌های خاص در برخی تجهیزات ابزار دقیق نفت

- مواد شیمیایی ناشی از انفجار (مانند فسفر سفید یا ترکیبات گوگردی) جذب پوست می شوند. استفاده از لباس های کاملاً پوشیده و الیاف نخی (که الکتریسته ساکن جذب نمی کنند) توصیه می شود.
- تامین کلاه، دستکش و عینک های محافظ مناسب

۵. حمایت بیولوژیک و رژیم غذایی مناسب

در شرایط آلودگی هوا، بدن به شدت تحت استرس اکسیداتیو قرار می گیرد، لذا توصیه می گردد به:

- مصرف شیر و لبنیات کم چرب: کلسیم موجود در لبنیات، رقابت جذب با سرب در روده ایجاد کرده و مانع جذب فلزات سنگین می شود.
- مصرف پکتین: سیب و مرکبات حاوی پکتین هستند که می توانند با فلزات سنگین پیوند تشکیل دهند و از طریق گوارش دفع گردند.
- مصرف مکمل های ویتامین C و آنتی اکسیدان های طبیعی که برای تقویت سد دفاعی ریه ها و کاهش استرس اکسیداتیو مناسب است.
- کاهش مصرف غذاهای چرب و غیر مفید: مصرف غذاهای چرب در زمان آلودگی هوا می تواند باعث تشدید کاهش توان بدنی و ذهنی افراد در طول روز شود. در صورت امکان و تازمانی که در مجاورت هوای آلوده هستید از مصرف مواد غذاهای کم ارزش مثل چیپس، پفک و نوشابه های گازدار، مواد غذایی سرخ کردنی خودداری نمایید.

۶. اقدامات فوری پس از مواجهه

اگر فردی در معرض غبار انفجار قرار گرفت:

- تعویض لباس: در بدو ورود به منزل، لباس ها را در یک کیسه نایلونی قرار داده و گره بزنید.
- شستشوی مخاط: شستشوی بینی و گلو با محلول نرمال سالین (سرم نمکی) غلظت ذرات وارد شده را تا ۷۰٪ کاهش می دهد.
- دوش آب ولرم: برای شستن ذرات از روی پوست و مو (بدون چنگ زدن شدید پوست که باعث نفوذ مواد می شود).

نکته: در صورت استشمام بوهای غیرعادی، بلافاصله به طبقات بالاتر ساختمان بروید، چرا که اکثر گازهای سمی جنگی از هوا سنگین تر بوده و در گودال ها و طبقات همکف متمرکز می شوند. در صورت محبوس شدن آلاینده ها در طبقات بالا باز کردن درب ورود به پشت بام جریان هوا به تهویه سریع کمک می نماید.

منابع

۱. CDC: پروتکل‌های Shelter-in-Place در زمان حوادث شیمیایی و انفجار.
۲. WHO: راهنمای سلامت عمومی در مواجهه با ذرات معلق هوایی در مناطق جنگی.
۳. EPA: استانداردهای فیلتراسیون هوا و حفاظت از ریه در برابر ذرات PM 2.5.
۴. پروتکل‌های پدافند غیرعامل علوم پزشکی: در زمینه مقابله با اثرات بیولوژیک و شیمیایی جنگ‌های نوین.